

Δ. ΚΩΤΣΙΡΑ - Δ. ΜΑΓΟΥ

Προχ 1

ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΜΕ ΤΟ ΝΕΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΣΕ 58 ΜΑΘΗΜΑΤΑ

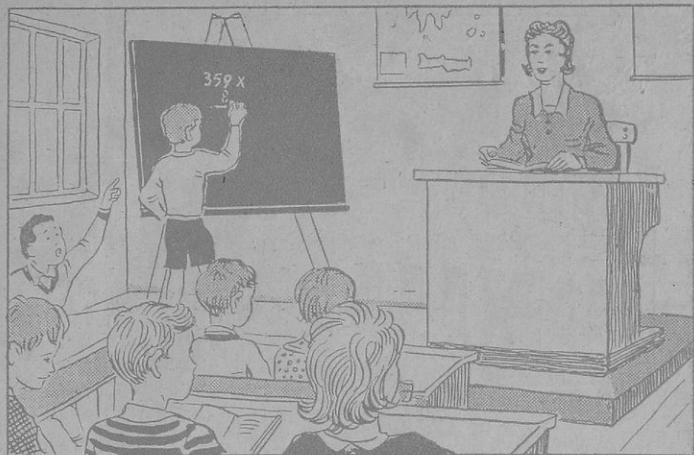
ΠΡΩΤΟΤΥΠΗ - ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

Σύμφωνα με τὸ Νέον Ἐπίσημον Ἀναλυτικὸν
πρόγραμμα τοῦ Ἑθνικοῦ Ἰνστιτούτου Ἑθνικῆς Παιδείας.

ΕΚΔΟΣΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Σ. ΚΟΝΤΟΥ - Δ. ΦΥΛΑΚΤΟΥ
ΣΤΑΔΙΟΥ 31-ΑΘΗΝΑΙ

ΙΣΤ
ΝΕΑ
[19---?]

Κάθε γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἐκ τῶν συγγραφέων
Δ. Μάγου

1η ΕΝΟΤΗΣ
ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΣ

Μάθημα 1

Ἡ δασκάλα καὶ οἱ συμμαθηταὶ μας

Ἡ δασκάλα μας ὀνομάζεται
καὶ κατάγεται ἀπὸ

Πόσο μᾶς ἀγαπᾷ ὅλους ἡ δασκάλα μας ! Ἀλλὰ κι ἐμεῖς τὴν
ἀγαπᾶμε πολὺ καὶ τὴν σεβόμεθα.

Ἐφέτος στὴν τάξη μας φοιτοῦν . . . μαθηταί. Ἀπὸ αὐτοὺς
. . . εἶναι ἀγόρια καὶ . . . κορίτσια.

Ἄλλα ἐμεῖς τὰ παιδιὰ, πού εἴμεθα στὴν ἴδια τάξη, λεγόμεθα
συμμαθηταί.

Κάθε παιδί πρέπει νὰ ξαίρη καὶ νὰ θυμᾶται πάντοτε τὸ
ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμο τῆς δασκάλας καὶ τῶν συμμαθη-
τῶν μας.

Γι' αὐτὸ σήμερα ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς Δευτέρας τάξεως εἶπα-
με μὲ τὴ σειρά τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμό μας.

Μᾶς εἶπε καὶ ἡ δασκάλα μας τὸ ὄνομά της καὶ τὸ ἐπώνυμό
της καὶ τὸ ἔγραψε στὸν πίνακα.

Μάθημα 2

Τό διδακτήριό μας

Σχολείο λέγεται τὸ ἴδρυμα, στὸ ὁποῖο μαθαίνομε γράμματα.
Μονοθέσιο λέγεται τὸ σχολεῖο, ποῦ ἔχει ἕναν δάσκαλο.
Διθέσιο 2 δασκάλους. Τριθέσιο 3. Τετραθέσιο 4. Πενταθέσιο 5. Ἑξαθέσιο 6 δασκάλους.

Τὸ σχολεῖο μας εἶναι **ἑξαθέσιο**. Ἔχει 3 δασκάλους καὶ 3 δασκάλες.

Διδακτήριο λέγεται τὸ οἶκημα, στὸ ὁποῖο στεγάζεται τὸ σχολεῖο.

Τὸ διδακτήριο τοῦ σχολείου μας εἶναι ἕνα μεγάλο, εὐρύχωρο καὶ ὠραῖο κτίριο. Ἔχει ἕξι αἴθουσες διδασκαλίας, δύο διαδρόμους, ἕνα γραφεῖο καὶ μία ἀποθήκη. Σὲ κάθε αἴθουσα διδασκαλίας κάνει μάθημα μία τάξις.

Σ' ὄλες τὶς πόλεις, τὶς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωριά ὑπάρχουν παρόμοια διδακτήρια. Τὰ περισσότερα ὅμως ἔχουν ὀλιγώτερες αἴθουσες. Στὰ χωριά τὰ διδακτήρια ἔχουν μόνον μία αἴθουσα διδασκαλίας.

Δημόσια λέγονται τὰ διδακτήρια, ποῦ ἀνήκουν στὸ Κράτος μας. Τὰ περισσότερα διδακτήρια εἶναι δημόσια. Ὑπάρχουν

ὁμως καὶ μερικά, ποὺ ἀνήκουν σὲ **ιδιώτες**. Γι' αὐτὰ τὸ Κράτος μας πληρώνει ἐνοίκιο.

Τὸ διδακτήριό μας εἶναι **δημόσιο**.

Τὸ διδακτήριό μας εἶναι τὸ δεύτερο σπῆτι μας. Γι' αὐτὸ ὅλα τὰ παιδιά ἔχουμε εὐθύνη γιὰ τὴ φύλαξί του. Δὲν τὸ καταστρέφουμε, ἀλλὰ φροντίζουμε νὰ εἶναι καθαρὸ καὶ τὸ στολίζουμε ὠραία.

Ὅλοι μας ξαίρομε ὅτι ἡ καθαριότητα τοῦ διδακτηρίου ἔχει μεγάλη ἀξία γιὰ τὴν ὑγεία μας.

Πόσο εὐχαριστούμεθα, ὅταν εἶναι καθαρὸ καὶ ὠραῖο τὸ διδακτήριό μας !

Σήμερα ἐπισκεφθήκαμε μὲ τὴ δασκάλα μας τὶς αἴθουσες διδασκαλίας καὶ τὸ γραφεῖο. Ὅταν ἐγυρίσαμε στὴν τάξι μας, εἶπαμε τί εἶδαμε καὶ ἰχνογραφήσαμε ὅλο τὸ διδακτήριό μας.

Τὸ σχολεῖο

Ἐγὼ πηγαίνω στὸ σχολεῖο
κι ἐσηκώθηκα ἑνωρίς.
Ἐχω σάκκα καὶ βιβλίο
καὶ μπογιὲς λογιῆς - λογιῆς.

Πόσα πράγματα θὰ μάθω !
Νὰ μιλῶ. Νὰ τραγουδῶ.
Νὰ διαβάζω καὶ νὰ γράφω.
Νὰ διπλοτριπλομετρῶ.

Αἶνιγμα 1

Ἄσπρος κάμπος,
μαῦρα γίδια.
Χαρὰ στὸ νιό,
ποὺ τὰ λαλεῖ.

Γί εἶναι ;

Σημ. Βλέπε στὸ τέλος τοῦ βιβλίου τὶς λύσεις τῶν αἰνιγμάτων.

Μάθημα 3

Ἡ αἴθουσα τῆς διδασκαλίας μας

Σὲ μία ἀπὸ τὶς αἴθουσες τῆς διδασκαλίας τοῦ διδακτηρίου μας κάνει μάθημα ἡ **Δευτέρα τάξις**.

Ἡ αἴθουσά μας εἶναι μακρύτερη, πλατύτερη καὶ ὑψηλότερη ἀπὸ τὰ δωμάτια τοῦ σπιτιοῦ μας, γιὰ νὰ χωράη πολλὰ παιδιά.

Οἱ τέσσερις τοῖχοι ὀλόγυρά της εἶναι ἄσπροι καὶ καθαροί. Στὸ ἐπάνω μέρος της εἶναι ἡ **ὄροφή** καὶ στὸ κάτω μέρος της εἶναι τὸ **πάτωμα**.

Ἐχει μία ξύλινη **πόρτα** καὶ τρία μεγάλα **παράθυρα**, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μπαίνει ὁ ἥλιος καὶ ὁ καθαρὸς ἀέρας.

Μέσα ἔχει... **θρανία**, στὰ ὁποῖα καθόμαστε ἐμεῖς. Ἡ δασκάλα μας κάθετα στὴν **ἔδρα** της.

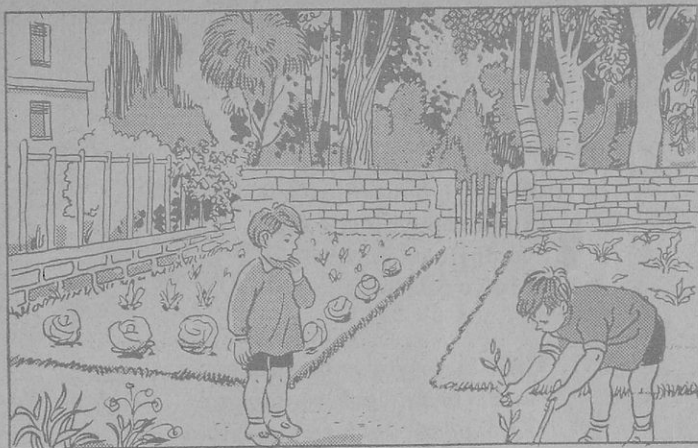
Δίπλα ἀπὸ τὴν ἔδρα εὐρίσκεται ἓνας μεγάλος **πίνακας**, στὸν ὁποῖο γράφομε μὲ ἄσπρες καὶ χρωματιστὲς κιμωλίες.

Ἐπάνω ἀπὸ τὸν πίνακα εἶναι οἱ εἰκόνες **τοῦ Κυρίου Ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Βασιλέως μας Παύλου**.

Ἡ αἴθουσά μας ἔχει ἀκόμη μία ἑταζέρα, μία βιβλιοθήκη, ἓνα καλάθι τῶν ἀχρήστων, δύο καρέκλες γιὰ τοὺς ἐπισκέπτες, ἓνα θερμόμετρο καὶ ἓνα ἡμερολόγιο τοῦ τοίχου, μία ἀμμοδόχο, ἓνα ντουλάπι μὲ ἄφθοно χειροτεχνικὸ ὕλικό, μία γυάλα μὲ χρυσοψάρα, δύο ἀνθοδοχεῖα, ὀκτὼ γλάστρες, ἓνα ἀριθμητήριο, δύο πτυελοδοχεῖα, ἓνα νιπτῆρα καὶ ὀλίγα κάδρα στοὺς τοίχους.

Ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα λέγονται **ὕλικόν τοῦ σχολείου μας** καὶ εἶναι ἡ περιουσία του.

Ὅλα τὰ παιδιά φροντίζομε γιὰ τὴ φύλαξη τῆς περιουσίας τοῦ σχολείου μας καὶ δὲν καταστρέφομε τὰ πράγματά του.

Μάθημα 4

Ἡ αὐλὴ καὶ ὁ σχολικὸς μας κήπος.

Τὸ σχολεῖο μας ἔχει μία μεγάλη αὐλὴ, φραγμένη μὲ τοῖχο καὶ σιδερένια κάγκελλα.

Στὴ μία ἄκρη τῆς εὐρίσκονται: ἓνα μεγάλο **ὑπόστεγο**, ἡ **ἀποθήκη** καὶ οἱ **βρύσες**. Στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς εὐρίσκονται: τὰ **ἀποχωρητήρια**, ὁ **ἀνεμοδείκτης** καὶ ὁ **ὀρνιθῶνας**, μὲ τῖσκοτ-τοῦλες καὶ τὰ κουνελάκια μας.

Στὴν αὐλὴ συγκεντρωνόμεθα κάθε πρωτὶ. Ἐκεῖ κάνομε τὴν προσευχή μας, βγαίνομε στὰ διαλείμματα καὶ παίζομε. Πόσα γέλια καὶ πόσες φωνὲς δὲν ἀκούονται τότε!

Στὸ βᾶθος τῆς αὐλῆς, κοντὰ στὸ διδακτήριο, ἀπλώνεται ὁ **σχολικὸς μας κήπος**. Εἶναι φραγμένος μὲ δικτυωτὸ σύρμα καὶ χωρίζεται σὲ **ἀνθόκηπο**, **λαχανόκηπο** καὶ **δενδρόκηπο**. Κάθε τμῆμα του τὸ καλλιεργοῦν καὶ τὸ περιποιοῦνται ὠρισμένες ὁμάδες παιδιῶν.

Τί ὠραῖος ποῦ εἶναι ὁ κήπος μας! Ὅλα τὰ παιδιά τὸν καμαρώνομε. Δουλεύομε σ' αὐτὸν δύο φορές τὴν ἐβδομάδα. Φυτεύομε ἄνθη καὶ λαχανικά. Τὸν σκαλίζομε καὶ τὸν ποτίζομε συχνά, γιὰ νὰ διατηρῆται πάντοτε πράσινος.

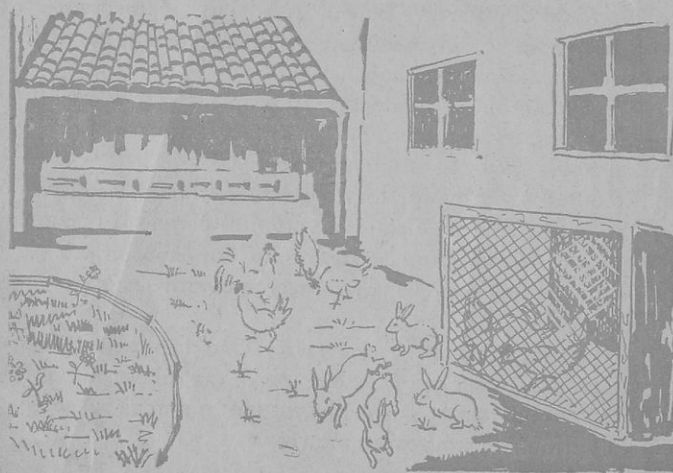
Πόσο χαιρόμεθα, όταν βλέπουμε να μεγαλώνουν τὰ ἄνθη μας,
τὰ λαχανικά μας, τὰ δενδράκια μας! Καί μὲ πόση χαρὰ περιποι-
ούμεθα τὶς κοττοῦλες καὶ τὰ κουνελάκια μας!

Στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου

Μόλις ἡ δουλειὰ τελειώνει,
τὸ κουνδούνι μᾶς καλεῖ,
νὰ ἀρχίσουμε παιγνίδια
στοῦ σχολείου μας τὴν αὐλή.

Ἄλλοι τρέχουνε στὸ μύλο
κι ἄλλοι παίζουν τὸ κρυφτό.
Κι ὅλοι τους γιὰ τὰ παιγνίδια
ἔχουν χάσει τὸ μυαλό.

Τὸ τραγούδι δὲν τελειώνει
κι ὁ χορὸς οὔτε στιγμή.
Κι ὅλοι μας γι' αὐτὰ ξεχνοῦμε
καὶ κουλούρι καὶ ψωμί.

Μάθημα 5

Πώς βοηθοῦμε στὸ στολισμὸ τοῦ σχολείου μας

Ὅταν τὸ σχολεῖο μας εἶναι ὠραῖο καὶ καθαρό, γίνεται εὐχάριστη ἢ διαμονή μας σ' αὐτό.

Γιὰ νὰ εἶναι ὠραῖο τὸ σχολεῖο μας, βάζομε στὴν εἴσοδο, στοὺς διαδρόμους καὶ στὰ παράθυρα γλάστρες μὲ φυτὰ καὶ ἄνθη, ποὺ τὶς φέρνομε ἀπὸ τὸ σπίτι μας.

Ποτίζομε τακτικὰ τὶς γλάστρες αὐτές.

Φέρνομε κάθε πρωτὶ ἄνθη καὶ τὰ βάζομε στὰ ἀνθοδοχεῖα τῶν αἰθουσῶν καὶ τοῦ γραφείου.

Μὲ χρήματα τοῦ Ταμείου τῆς τάξεώς μας ἀγοράζομε καὶ κρεμᾶμε στοὺς τοίχους τῶν αἰθουσῶν καὶ τῶν διαδρόμων ὠραῖες παιδικές εἰκόνες ἢ κάδρα μὲ τοπεῖα, ἐπιγραφές μὲ ρητά, θερμομέτρα, ἡμερολόγια, χάρτες κ. ἄ.

Διαλέγομε τὰ πιὸ ὠραῖα ἰχνογραφικὰ μας ἔργα καὶ τὰ κολλᾶμε σὲ δύο μεγάλες μπλὲ κόλλες, τὶς ὁποῖες κρεμᾶμε στοὺς τοίχους τῆς αἰθούσης μας.

Βάζομε ἐπάνω στὶς ἐταζέρες τῆς τάξεώς μας τὰ πιὸ ὠραῖα ἔργα, ποὺ κάνομε μὲ πλαστιλίνη, πηλό, χόρτο καὶ χαρτόνι.

Σὲ κάθε αἴθουσα, ἀκόμη καὶ τῆς Πρώτης τάξεως, κρεμᾶμε ἓναν χάρτη τῆς πατρίδος μας τῆς Ἑλλάδος.

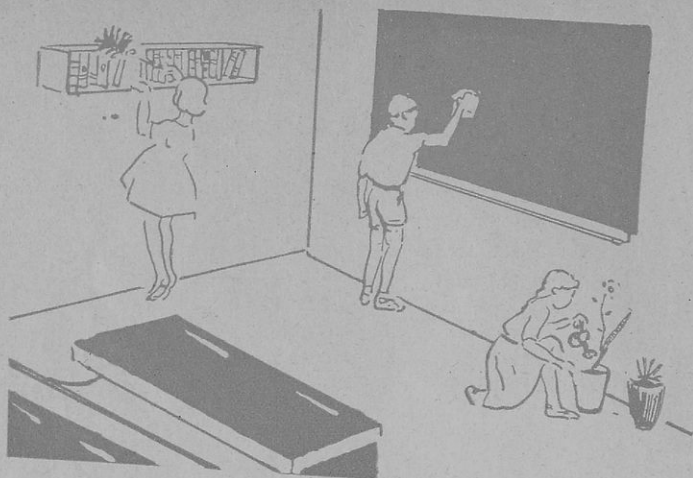
Δὲν γεμίζομε ὅμως τοὺς τοίχους μὲ εἰκόνες ἢ καὶ χάρτες, ἀλλὰ τοὺς στολίζομε ὠραῖα καὶ ἐλαφρά.

Σοφὲς λαϊκὲς συμβουλές

Ἄνθρωπος ἀγράμματος, ξύλο ἄπελέκητο.

Μάθε νέος γράμματα, νᾶχης καλὰ γεράματα.

Μάθημα 6

Πώς βοηθοῦμε στὴν καθαριότητα τοῦ σχολείου μας

Στὴν καθαριότητα τοῦ σχολείου μας βοηθοῦμε ὅλοι οἱ μαθηταὶ μὲ προθυμία.

Δὲν λερώνομε τὸ πάτωμα καὶ τὰ θρανία. Δὲν μουντζουρώνομε μὲ μελάνη τοὺς τοίχους. Δὲν πετᾶμε χαρτιά στὸ πάτωμα ἢ στὴν αὐλή. Δὲν φτύνομε χάμω, ἀλλὰ στὰ πιτυελοδοχεῖα ἢ στὸ μανδῆλι μας. Δὲν ξύνομε καὶ δὲν γράφομε στὰ θρανία ἢ στοὺς τοίχους. Μαζεύομε καὶ ρίχνομε στὸ καλάθι τῶν σκουπιδιῶν τὰ χαρτιά καὶ ὅσα ἄχρηστα πράγματα βλέπομε πεταμένα. Τέλος, πρὶν μποῦμε στὸ σχολεῖο, καθαρίζομε καλὰ τὰ πόδια μας.

Γιὰ τὴν καθαριότητα τῆς τάξεώς μας φροντίζουν οἱ δύο **ἐπιμεληταὶ**, ποὺ τοὺς ὀρίζομε κάθε ἐβδομάδα. Αὐτοὶ ξεσκονίζουν τὰ θρανία καὶ τὴν ἔδρα, πρὶν ἀρχίσει τὸ μάθημα. Ἄνοιγουν τὰ παράθυρα στὰ διαλείμματα, γιὰ νὰ μπαίνει καθαρὸς ἀέρας. Καθαρίζουν τὸν πίνακα. Φροντίζουν γιὰ τὴν κιμωλία. Ἄδειάζουν τὸ καλάθι τῶν ἀχρήστων. Τακτοποιοῦν τὴν αἴθουσά μας καὶ βάζουν κάθε πράγμα στὴ θέση του. Μετροῦν τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης καὶ λέγουν στὴ δασκαλά μας, ἂν λείπη κανένα. Ποτίζουν τὶς γλάστρες καὶ βάζουν ἄνθη στὰ ἀνθοδοχεῖα.

Ἡ ἐργασία

«Ἡ δουλειὰ ντροπὴ δὲν ἔχει
καὶ ντροπὴ εἶν' ἢ τεμπελιά».
Ὁ καθένας τὸ κατέχει
ἀπ' τὰ χρόνια τὰ παλιά.

Τὸ μυρμήγκι τὸ ζηλεύω,
ποῦ δὲν εἶναι ὀκνηρό.
Σὰν κι ἐκεῖνο θὰ δουλεύω.
Δὲν θὰ χάνω τὸν καιρό.

Ἐργασία τιμημένη,
πλούτου καὶ χαρᾶς πηγή.
Εἶν' ἀπ' ὅλους παινεμένη
κι ὁ Θεὸς τὴν εὐλογεῖ.

Αἶνιγμα 2

Ἄσπρο εἶναι τὸ χωράφι
καὶ μελαχροινὸς ὁ σπόρος.
Καὶ μιλεῖ καὶ συντυχαίνει
μὲ ἐκεῖνον, ποῦ τὸν σπέρνει.

Τί εἶναι;

Αἶνιγμα 3

Γυρίζει, γυρίζει
καὶ στὴ γωνιά καθίζει.

Τί εἶναι;

Μάθημα 7

Πώς συμπεριφερόμεθα στο σχολείο μας

“Όλοι οί μαθηταί κάνομε πρόθυμα ό,τι όρίζει ό κανονισμός του σχολείου μας.

Πρώτα-πρώτα φροντίζομε νά είμεθα τακτικοί. Γι' αυτό φθάνομε στο σχολείο ένωρις και πριν άρχίση τó μάθημα. Μετά τήν προσευχή μπαίνομε στην τάξι μας δύο-δύο στη σειρά, χωρίς φωνές, άταξίες και σπρωξίματα.

Στά διαλείμματα βγαίνομε ήσυχα στην αύλή.

Ποτέ δέν αφήνομε τά βιβλία και τά τετράδιά μας, όπου φθάσει, αλλά τά βάζομε στη σάκκα μας.

“Έπειτα φροντίζομε νά είμεθα καθαροί. Έχομε τó σωμα μας πλυμένο, τά νύχια κομμένα και τά μαλλιά κτενισμένα. Διατηρούμε καθαρά τά βιβλία και τά τετράδιά μας. Ποτέ δέν λερώνομε τά ρούχα μας.

“Αγαπάμε τούς συμμαθητάς μας, σάν άδελφια μας, και τούς φερόμεθα μέ ευγένεια. Δέν μαλώνομε μαζί τους. Δέν τούς ύβρίζομε, ούτε τούς ένοχλοϋμε.

“Όταν γίνεται μάθημα, προσέχομε τί λέγουν ή δασκάλα και οί συμμαθηταί μας. Στη συζήτησι παίρνομε μέρος μέ θάρρος και άφοϋ μάς δώσει πρώτα τήν άδεια ή δασκάλα μας.

Βοηθούμεθα μεταξύ μας τόσο πολϋ σ' όλα τά μαθήματα, ώστε κανεις δέν έρχεται άμελέτητος στο σχολείο. Καθένας μας φροντίζει νά γράφη συμμετρικά, ώραία και χωρίς μελανιές.

Βοηθάμε άκόμη και τά παιδιά τής Πρώτης τάξεως, πού τά αγαπάμε, σάν μικρότερα άδελφάκια μας.

Τέλος, βοηθάμε τούς γέροντας και τούς τυφλούς, πού θα συναντήσωμε στο δρόμο.

Τὰ ἄτακτα παιδιὰ

Στὸ δρόμο εἶδα δυὸ παιδιά,
σὰν νὰ ἦταν πετεινάκια,
πιαστήκαν μὲ κακὴ καρδιά,
ἐγίνανε μαλλιά - κουβάρια.

Τὸ ἓνα ἀπ' τ' ἄλλο ὑποταγὴ
ζητάει σὰν θηρίο.
Γλυστροῦν καὶ πέφτουνε στὴ γῆ
καὶ κλαῖνε καὶ τὰ δύο.

Μαμά μου, πῶς σ' εὐχαριστῶ,
ποὺ μ' ἔχεις βάλει νόμο,
ποτὲ νὰ μὴν καταπιαστῶ
μὲ τὰ παιδιά στὸ δρόμο!

Αἶνιγμα 4

Ἔχω ἓνα κουτί,
ποὺ ἔχει μέσα κάτι τί.
Ἄν χαθῆ τὸ κάτι τί,
τί τὸ θέλω τὸ κουτί;
Τί εἶναι;

Μάθημα 8

Πώς οργανώνουμε τις εορτές μας

Ἡ τάξις μας οργανώνει διάφορες εορτές, ὅπως τῆς σποράς, τοῦ τρύγου, τοῦ χειμῶνα, τῶν Χριστουγέννων, τῶν ζαχαρωδῶν προϊόντων, τῶν παραμυθιῶν, τῆς Ἀποκριᾶς, τῆς 25 Μαρτίου, τοῦ Πάσχα κ.ἄ. Σ' αὐτές καλοῦμε τοὺς γονεῖς μας καὶ ὀλίγα παιδιὰ τῶν ἄλλων τάξεων.

Γιὰ τὴν ὁργάνωσι κάθε εορτῆς συνεργαζόμεθα ὅλα τὰ παιδιά, μὲ τὴ βοήθεια καὶ τὶς ὁδηγίαις τῆς δασκάλας μας.

Πρῶτα - πρῶτα, γιὰ νὰ στολίσωμε τὴν αἴθουσά μας, κατασκευάζομε σχετικὰ ἰχνογραφικὰ καὶ χειροτεχνικὰ ἔργα, καθὼς καὶ ἄλυσσιδες μὲ χρωματιστὸ χαρτί.

Ἐπειτα μαθαίνομε μίαν προσευχή, τραγούδια, σχετικὰ ποιήματα, διαλόγους, κωμωδίαις καὶ ἓνα διήγημα ἢ παραμύθι.

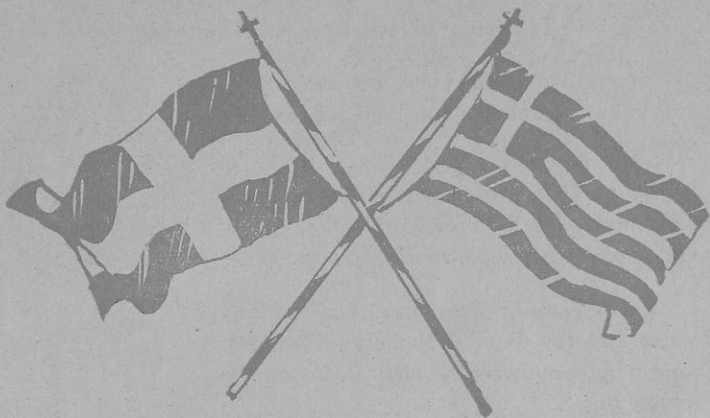
Ὅταν προετοιμάσωμε τὴν εορτὴν, γράφομε τὸ πρόγραμμα, στέλνομε τὶς προσκλήσεις καὶ κάνομε τὴ δοκιμὴν.

Τὴν παραμονὴ τῆς εορτῆς στολίζομε τὴν αἴθουσά μας μὲ σμύρτα, δάφνες, ἄνθη, χάρτινες ἄλυσσιδες, σημαῖαι, χειροτεχνήματα καὶ ἐπιγραφές. Πόση χαρὰ ἔχομε τότε!

Τὴν ἡμέραν τῆς εορτῆς ὑποδεχόμεθα τοὺς καλεσμένους μας καὶ φροντίζομε νὰ τοὺς εὐχαριστήσωμε. Ἀπαγγέλλομε, ὅσο ἡμποροῦμε καλλίτερα τὰ ποιήματα, τοὺς διαλόγους καὶ τὸ διήγημα. Ἀπαγγέλλομε καὶ ὅλοι μαζί 2—3 ποιήματα καὶ τραγουδοῦμε μελωδικὰ τὰ τραγούδια μας.

Ἡ εορτὴ ἀρχίζει μὲ μίαν προσευχὴν καὶ τελειώνει μὲ τὸν Ἑθνικὸ Ὕμνον. Τέλος, προσφέρομε λουκούμια στοὺς γονεῖς μας καὶ καραμέλλαις στὰ παιδιά.

Τὴν ἄλλη ἡμέραν συζητᾶμε στὴν τάξιν μας, ἂν ἐπέτυχεν ἡ εορτὴ καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ ὁργανωθῆ καλλίτερα.

Ἐθνικὸς ὕμνος

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψι,
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή.
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψι,
ποὺ μὲ βιά μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη,
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Μάθημα 9

Τὸ ἔτος, οἱ μῆνες καὶ οἱ ἐποχὲς

Ἡ γῆ εἶναι στρογγυλή, σὰν ἓνα τόπι, καὶ τὴν παριστάνομε μὲ τὴν **ὕδρόγειο σφαῖρα**.

Ἡ γῆ δὲν εἶναι ἀκίνητη. Τρέχει στὸ διάστημα γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο. Γυρίζει ὅμως καὶ γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτὴ της, σὰν σβούρα.

Σ' ἓνα **χρόνο** ἢ **ἔτος** κάνει ἓνα ταξεῖδι γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο. Σ' ἓνα **εἰκοσιτετράωρο** ἢ **ἡμερονύκτιο** γυρίζει γύρω στὸν ἑαυτὸν της.

Τὸ 1 ἔτος ἔχει 12 μῆνες ἢ 365 ἡμέρες.

Ἄ 1 μῆνας ἔχει 30 ἢ 31 ἡμέρες.

Τὸ 1 ἡμερονύκτιο ἔχει 24 ὥρες.

Ἡ 1 ὥρα ἔχει 60 πρῶτα λεπτά.

Τὸ 1 πρῶτο λεπτό ἔχει 60 δευτερόλεπτα.

Ἡ 1 ἐβδομάδα ἔχει 7 ἡμέρες.

Οἱ 12 μῆνες εἶναι οἱ ἑξῆς :

Ἰανουάριος

Μάϊος

Σεπτέμβριος

Φεβρουάριος

Ἰούνιος

Ὀκτώβριος

Μάρτιος

Ἰούλιος

Νοέμβριος

Ἀπρίλιος

Αὐγουστος

Δεκέμβριος

Κάθε ἔτος ἔχει τέσσερις ἐποχὲς : τὴν **ἀνοιξι**, τὸ **καλοκαίρι**, τὸ **φθινόπωρο** καὶ τὸν **χειμῶνα**.

Ἀ ἴ ν ι γ μ α 5

Ἐνας πατέρας κεφαλή.

Καθέννας γυῖος στὴ ράχη του

Δώδεκα γυῖοι ποδάρια.

ἔχει τριάντα κόρες.

Κάθε βραδιὰ πεθαίνει μιὰ.

Κάθε πρωΐ γεννιέται ἄλλη.

Τί εἶναι ;

Τ Ο Φ Θ Ι Ν Ο Π Ω Ρ Ο

(Σεπτέμβριος - Οκτώβριος - Νοέμβριος)

Μ ά θ η μ α 10

Ό καιρός και ή φύσις κατά τὸ φθινόπωρο

Ἐπέρασε πιά τὸ καλοκαίρι με τῖς ζέστες του. Ἦλθε τὸ φθινόπωρο. Ὁ καιρὸς ἄλλαξε. Κάποτε φυσᾷει [καὶ κρύος ἀέρας. Ὁ ἥλιος δὲν καίει, ὅπως τὸ καλοκαίρι. Γι' αὐτὸ ἡ ἡμέρα εἶναι ἤσυχη καὶ γλυκειά.

Μερικὲς φορὲς τὸ φθινόπωρο ὁ οὐρανὸς σκεπᾶζεται ἀπὸ μαῦρα σύννεφα. Τότε ὅλα γύρω σκοτεῖνιάζουν. Ἄστραπὲς σχίζουσι τὸν ἀέρα καὶ δυνατὲς βροντὲς ἀκούονται. Σὲ λίγο ἀρχίζει νὰ βρέχη. Εἶναι τὰ **πρωτοβρόχια τοῦ φθινοπώρου.**

Κάποτε ἀρχίζει νὰ βρέχη τόσο πολὺ, ὥστε γίνονται **πλημμύρες.** Γεμίζουν νερὸ τὰ χωράφια, τὰ ρυάκια, τὰ ποτάμια καὶ τὰ ὑπόγεια.

Ἄκόμη καὶ ἡ φύσις ἀλλάζει τὸ φθινόπωρο. Γίνεται γλυκειὰ καὶ μελαγχολικὴ. Παίρνει καινούργια χρώματα. Τὰ δένδρα

χάνουν τὴν πρασινάδα τους. Τὰ φύλλα τους κιτρινίζουν σιγά-σιγά καὶ πέφτουν στὴ γῆ.

Οἱ νύκτες ἀρχίζουν νὰ μεγαλώνουν καὶ οἱ ἡμέρες νὰ μικραίνουν.

*Αφθονα φρούτα καὶ ξηροὶ καρποὶ γεμίζουν τὴν ἀγορά: σταφύλια, κυδώνια, μήλα, καρύδια, κάστανα καὶ ἄλλα.

Τώρα ὅλοι προφυλάγονται ἀπὸ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ καιροῦ, γιὰ νὰ μὴ ἀρρωστήσουν. Οἱ ἄνδρες φοροῦν καπαρντίνες. Οἱ γυναῖκες ταγιέρ. Τὰ ἀγόρια σακκάκια ἢ πουλόβερ. Τὰ κορίτσια ζακέττες.

Τὰ χελιδόνια, τ' ἀηδόνια, οἱ πελαργοί, οἱ κοῦκοι καὶ τ' ἄλλα **ἀποδημητικὰ πτηνὰ** φεύγουν γιὰ τὶς ζεστὲς χώρες, ἐπειδὴ καταλαβαίνουν ὅτι σὲ λίγο θ' ἀρχίση ὁ χειμῶνας, μὲ τὰ χιόνια καὶ τὶς παγωνιές του.

Φύγανε τὰ χελιδόνια

Φύγανε τὰ χελιδόνια.

Ἄδειες οἱ φωλιές.

Δὲν λαλοῦνε πιὰ τ' ἀηδόνια.

στὶς τριανταφυλλιές.

Στὸ καλό! Νὰ ξαναρθῆτε

πρόσχαρα πουλιὰ

κι ἄγγικτη θὰ ξαναβρῆτε

τὴν παλιὰ φωλιά.

Αἶνιγμα 6

Πράσινη μάννα,
ὄμορφα παιδιὰ,
τρελλὰ ἐγγόνια.

Τί εἶναι;

Αἶνιγμα 7

Σκίζω, ἀνοίγω τὸ δένδρῖ,
Βρίσκω ἄνυφη καὶ γαμπρό,
πεθερὰ καὶ πεθερό.

Τί εἶναι;

Μάθημα 11

Τί δουλειές κάνουν οί κάτοικοι τò φθινόπωρο

Οί γεωργοί τò φθινόπωρο τρυγοῦν τ' ἀμπέλια τους. Σπέρνουν τὰ δημητριακά τους : σιτάρι, κριθάρι, σίκαλι, βρώμη και βίκο. Ὅργωνουν τὰ χωράφια, πού θὰ σπείρουν τὴν ἄνοιξη με καλαμπόκι, βαμβάκι και σησάμι ἢ πού θὰ φυτέψουν με καπνὰ. Μαζεύουν τò βαμβάκι. Ἀνοίγουν στὰ χωράφια μεγάλες αὐλακιές, γιὰ νὰ φεύγουν τὰ νερά τοῦ χειμῶνα. Σπέρνουν στὰ λειβάδια τριφύλλι.

Οί κηπουροί σπέρνουν σὲ βραγιές κουκιά, μπιζέλια, ραδίκια και ἄνιθο. Μεταφυτεύουν ἀπὸ τὰ σπορεῖα στὶς βραγιές σέλινα, ἀντίδια, σπαράγγια, μαρούλια και ἀγκινάρες.

Οί δενδροκόμοι μαζεύουν τὶς ἐλιές. Ἀποτελειώνουν τò μάζεμα τῶν μῆλων. Κλαδεύουν και καθαρίζουν τὰ δένδρα. Σκάβουν λάκκους γύρω στὰ δένδρα, γιὰ νὰ μαζευθῆ νερὸ τὸν χειμῶνα.

Οί βοσκοί ἐτοιμάζονται ν' ἀφήσουν τὰ ὑψηλὰ βουνὰ και νὰ κατεβοῦν με τὰ πρόβατά τους στοὺς κάμπους.

Ὅλοι ἐργάζονται με ὄρεξη και ἐμεῖς τὰ παιδιά βοηθοῦμε στὶς δουλειές, πού ἔχει ἡ οἰκογένειά μας.

Τί λέγουν γιά τούς μῆνες τοῦ φθινοπώρου

Α' Σεπτέμβριος

1. Τὸν Τρυγητὴ τ' ἀμπελουργοῦ
πάνε χαλάλι οἱ κόποι.
2. Ἄν ἴσως βρέξῃ ὁ Τρυγητής,
χαρὰ στὸν τυροκόμο.

Β' Ὀκτώβριος

1. Ὀκτώβριο καὶ δὲν ἔσπειρες;
Λίγο σιτάρι θὰ κάνῃς.
2. Τὸν Σεπτέμβριο τὰ σταφύλια.
Τὸν Ὀκτώβριο τὰ κουδούνια.

Γ' Νοέμβριος

1. Ὁ Νοέμβριος ἔκλεισε;
Τὰ ζευγάρια εἶναι στὸ σταῦλο.
Κι οὔτε τσοπάνης στὰ βουνά,
οὔτε ζευγᾶς στοὺς κάμπους.

Αἶνιγμα 8

Μάννα καὶ θυγατέρα
ἔχουν τὸ ἴδιο ὄνομα.

Τί εἶναι;

Αἶνιγμα 9

Ἐνα μικρό, μικροῦτσικο
μὲ τὰ γενάκια κάτω.

Τί εἶναι;

Σοφές λαϊκὲς συμβουλές

Ἡ δουλειὰ ἐντροπὴ δὲν ἔχει.

Τῶν φρονίμων τὰ παιδιά,
πρὶν πεινάσουν, μαγειρεύουν.

Μάθημα 12

Έορτές, ήθη και έθιμα του φθινοπώρου

Οί πιό σπουδαίες έορτές του φθινοπώρου είναι οί έξής 5 :

1. Στις 14 Σεπτεμβρίου ή **Ύψωσις του Τιμίου Σταυρού**.
2. Στις 3 Οκτωβρίου του **Άγίου Διονυσίου του Άρεοπαγίτου**, πολιούχου τών Άθηνών.
3. Στις 26 Οκτωβρίου του **Άγίου Δημητρίου**, πολιούχου τής Θεσσαλονίκης.
4. Στις 21 Νοεμβρίου **τά Εισόδια τής Θεοτόκου** και
5. Στις 30 Νοεμβρίου του **Άγίου Άνδρέου**, πολιούχου τών Πατρών.

Έπίσης κάθε χρόνο στις 28 Οκτωβρίου έχουμε **Έθνική έορτή**. με δοξολογίες, παρελάσεις, έθνικούς χορούς και λαμπαδηφορίες. Κάνομε και σχολική έορτή. Παντού ανεμίζει υπερέφανε ή **γαλανόλευκη Σημαία μας**.

Σάν αύτή τήν ήμέρα τò 1940 οί Άταλοί με τò Μουσσολίμι ήθέλησαν νάΐπάρουν τήν Έλλάδα μας. Άλλά έμεις τούς έβρουτοφωνήσαμε ΟΧΙ. Έκάναμε πόλεμο και τούς ένικήσαμε.

Σε πολλά χωριά τò φθινόπωρο έχουν διάφορα ήθη και έθιμα (συνήθειες).

Ἐτοιμάζουν γιὰ τὸν χειμῶνα διάφορα τρῶφιμα : τραχανάδες, χυλοπῆττες, τουρσιά, πετιμέζι, μουσταλευριά, σουτζούκια καὶ ἄλλα.

Ἐτοιμάζουν ἀκόμη τὰ ξύλα καὶ τὰ κάρβουνα τους γιὰ τὸν χειμῶνα.

Οἱ κοπέλλες τῆς γειτονιᾶς μαζεύονται τὰ βράδυα καὶ κάνουν τὰ νυκτέρια τους. Πλέκουν τὰ μάλλινα γιὰ τὸν χειμῶνα. Τραγουδοῦν τραγούδια τοῦ φθινοπώρου. Λέγουν ἄστεϊα καὶ τρώγουν ξηροὺς καρπούς.

Σὲ μερικά μέρη τῆς Μακεδονίας, μόλις ἴδουν τὸ πρῶτο χιόνι στὴν κορυφή τοῦ βουνοῦ, τότε μόνον βγάζουν καὶ μοιράζουν στὴν οἰκογένεια τὸ πρῶτο σουτζούκι.

Ἄλλοῦ συνηθίζουν καὶ πασταλιάζουν τὰ καπνά τους μὲ τὸ ἔθιμο τῆς ἀλληλοβοηθείας.

Γι' αὐτὰ καὶ γιὰ πολλὰ ἄλλα ἔθιμα τοῦ φθινοπώρου ἔγινε σήμερα συζήτησι στὴ Δευτέρα τάξι.

Ἐθνικὴ ἑορτὴ

Γιορτάζει ἡ πατρίδα
μεγάλῃ χαρᾷ.
Σιμά της ἡ δόξα
μ' ὀλάσπρα φτερά.

Γιορτάζει ἡ πατρίδα
σὲ κάθε μεριά.
Μυρίζουν οἱ δάφνες.
Γελᾷ ἡ λευθεριά.

Σ' αὐτὴν τὴ γιορτὴ μας
ἐλάτε παιδιά.
Ψηλὰ τὴν Σημαία!
Ψηλὰ τὴν καρδιά!

2α ΕΝΟΤΗΣ

ΣΥΝΟΙΚΙΑ - ΧΩΡΙΟ - ΠΟΛΙΣ - ΚΟΙΝΟΤΗΣ - ΔΗΜΟΣ

Μάθημα 13

Ἡ συνοικία μας

Πολλά σπίτια μαζί κάνουν μία **συνοικία**.

Ἡ συνοικία τοῦ σχολείου μας λέγεται «Συνοικία».

Ἡ συνοικία μας ἔχει μία Ἐκκλησία «Τὴν Ἐκκλησία.....»,
ένα σχολεῖο «Τὸ..... Δημοτικὸ σχολεῖο.....» καὶ μία
μεγάλη πλατεῖα, με διάφορα μαγαζιά γύρω της.

Σήμερα ἀνεβήκαμε με τὴ δασκάλα μας σ' ἓνα ὕψωμα καὶ εἶδαμε
τὴ συνοικία μας.

Νὰ ἡ Ἐκκλησία μας στὸ ἀνατολικὸ μέρος! Κοντὰ της ὑψώνεται
τὸ σχολεῖο μας καὶ στὰ δυτικὰ τὸ **νοσοκομεῖο**. Νὰ ἡ πλατεῖα
μας στὴ μέση! Νὰ καὶ οἱ ἀσφαλτοστρωμένοι δρόμοι της! Πόσο
ώραία ξεχωρίζουν ὅλα!

Δύο παιδιὰ ἔκαναν τὸ σχέδιό της με βότσαλα.

Ὅταν ἐγυρίσαμε στὸ σχολεῖο, ἔκαναμε τὸ ἴδιο σχέδιο στὸν
πίνακα, στὴν ἀμμοδόχο καὶ στὸ πάτωμα.

Ὅλα τὰ παιδιά, ὅταν μεγαλώσωμε, θὰ φροντίσωμε νὰ
γίνῃ καλλίτερη ἡ συνοικία μας.

Μάθημα 14

Τὸ χωριὸ

Χωριό λέγεται ἕνας τόπος, ποὺ ἔχει τριάντα ἕως πεντακόσια σπίτια. Κάθε χωριὸ ἔχει τὸ ἰδικό του ὄνομα.

Τὰ περισσότερα σπίτια τῶν χωριῶν εἶναι **μονώροφα**, δηλ. μ' ἕνα πάτωμα. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ὀλίγα **διώροφα** σπίτια, δηλ. μὲ δύο πατώματα.

Κάθε σπίτι ἔχει συνήθως μία αὐλὴ κι ἕναν κήπο. Στὴν αὐλὴ ὑπάρχει ἕνας σταῦλος γιὰ τὰ ζῶα, ἕνας ὀρνιθῶνας (κοτέτσι), ἕνας ἀχυρῶνας καὶ μία ἀποθήκη.

Κάθε χωριὸ ἔχει μόνον μία Ἐκκλησία καὶ ἕνα σχολεῖο, ἐνῶ στὶς πόλεις ὑπάρχουν πολλὰ σχολεῖα καὶ πολλές Ἐκκλησίες.

Στὸ κέντρο τοῦ χωριοῦ εὐρίσκεται ἡ πλατεία, μὲ διάφορα καταστήματα γύρω της.

Τὰ χωριά δὲν ἔχουν μεγάλη κίνησι. Οἱ δρόμοι τους εἶναι συνήθως μικροί, στενοὶ καὶ ἀνώμαλοι.

Οἱ περισσότεροι χωρικοὶ εἶναι **γεωργοὶ** καὶ **κτηνοτρόφοι**. Στους κήπους των καλλιεργοῦν **λαχανικά** καὶ **φροῦτα**. Ὁ ἄ-

γροφύλακας τοὺς φυλάγει τὰ κτήματα καὶ ὁ **ταχυδρόμος** τοὺς μοιράζει τὶς ἐπιστολές.

Οἱ χωρικοὶ ἐργάζονται στὰ κτήματά τους ἀπὸ τὸ πρωτὶ ἕως τὸ βράδυ. Μόνον τὴν Κυριακὴ ξεκουράζονται καὶ πηγαίνουν στὴν Ἐκκλησίαν.

Ὅλοι οἱ χωρικοὶ ζοῦν ἀγαπημένα σὰν μία οἰκογένεια. Βοηθοῦνται μεταξύ τους στὴν καλλιέργεια τῶν χωραφιῶν, στὸ κτίσιμο τῶν σπιτιῶν, στὸ μάζευμα τοῦ καλαμποκιοῦ, στὸ ἄνοιγμα αὐλακιῶν γιὰ τὸ πότισμα τῶν κτημάτων καὶ στὰ διάφορα κοινοτικὰ ἔργα.

Τὸ χωριό

Παιδάκια τὸ χωριό μας
ἐδῶ χαμογελᾷ.
Πλατεία καὶ σχολεῖο
καὶ σπίτια χαμηλά.

Σὲ χαιρετῶ, χωριό μου,
μὲ χαρωπὴ καρδιά.
Καὶ μπαίνω στὸ σχολεῖο
καὶ βλέπω τὰ παιδιὰ.

Αἶνιγμα 10

Ἔχει στὸ κεφαλάκι
πράσινο μαλλάκι.
Καὶ στὸ κορμί
κίτρινο πουκαμισάκι.

Τί εἶναι ;

Αἶνιγμα 11

Ἄσπρο εἶναι, σὰν τυρὶ,
καὶ τυρὶ δὲν εἶναι.
Ἔχει φύλλα, σὰν δενδρὶ
καὶ δενδρὶ δὲν εἶναι.
Ἔχει ποντικοῦ οὐρά.
Ποντικὸς δὲν εἶναι.

Τί εἶναι ;

Μάθημα 15

Ἡ πόλις

Πόλις λέγεται ὁ τόπος, πού ἔχει περισσότερα ἀπὸ χίλια σπίτια. Ἄλλες πόλεις εἶναι μικρὲς κι ἄλλες μεγάλες.

Ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ Θεσσαλονίκη εἶναι **μεγαλουπόλεις**, γιατί ἔχουν χιλιάδες σπίτια.

Κωμόπολις λέγεται ὁ τόπος, πού ἔχει πεντακόσια ἕως χίλια σπίτια.

Κάθε πόλις ἔχει ἰδιαίτερο ὄνομα. Ἡ πόλις μας ὀνομάζεται ...

Στὶς πόλεις τὰ σπίτια εἶναι ὑψηλὰ καὶ ὠραῖα. Μερικὰ ἔχουν 5 - 10 πατώματα. Αὐτὰ λέγονται **πολυκατοικίες**. Ὅλα τὰ σπίτια εὐρίσκονται στὴ γραμμὴ καὶ τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο.

Οἱ περισσότεροι δρόμοι στὶς πόλεις εἶναι ἀσφαλτοστρωμένοι καὶ ἔχουν μεγάλη κίνησι. Τὴν νύκτα οἱ δρόμοι φωτίζονται μὲ **ἤλεκτρικὰ φῶτα**, πού κάνουν τὶς πόλεις ἀληθινὸ πανόραμα.

Οἱ πόλεις ἔχουν πολλὲς συνοικίες, πολλὲς Ἐκκλησίες, πολλὰ σχολεῖα, πολλὰ καταστήματα, διάφορα ἐργοστάσια, νοσοκομεία, ὠραῖα πάρκα, κέντρα παιδικῆς χαρᾶς, στρατῶνες, ὀρφανοτροφεῖα, μουσεῖα, κινηματογράφοι, θέατρα καὶ ἄλλα.

Κάθε πόλις ἢ χωριὸ ἔχει τὸ **Ἡρώον** της, ἓνα μαρμάρينو μνημεῖο, ἀφιερωμένο σ' ἐκείνους, πού ἐθυσίασαν τὴ ζωὴ τους γιὰ τὴ γλυκεῖά μας τὴν πατρίδα τὴν **ΕΛΛΑΔΑ**. Στὶς ἐθνικὲς ἐορτὲς στεφανώνομε τὸ ἠρῶον μὲ δάφνινο στεφάνι. Ἡ Ἀθήνα ἔχει τὸ **μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου**.

Οἱ **ἀστυφύλακες** ἢ οἱ **χωροφύλακες** φυλάγουν τὶς πόλεις ἀπὸ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους. Οἱ δὲ **ταχυδρόμοι** ἢ **γραμματοκομιστὰι** μοιράζουν τὶς ἐπιστολές.

Ἰδιαίτερα πατρίδα μας εἶναι ἡ πόλις ἢ τὸ χωριό, πού ἐγεννηθήκαμε.

Μάθημα 16

Ὁ Δήμος καὶ ἡ Κοινότης

Κάθε μιὰ πόλις εἶναι καὶ ἓνας **Δῆμος**. Οἱ Δῆμοι διοικοῦνται ἀπὸ τὸ **Δημοτικὸν Συμβούλιον** καὶ τὸν **Δήμαρχον**.

Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ψηφίζουν μυστικά κάθε 4 χρόνια καὶ ἐκλέγουν τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον κι αὐτὸ τὸν Δήμαρχον.

Κάθε χωριὸ εἶναι καὶ μιὰ Κοινότης. Οἱ Κοινότητες διοικοῦνται ἀπὸ τὸ **Κοινοτικὸν Συμβούλιον** καὶ τὸν **Πρόεδρον τῆς Κοινότητος**.

Οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν ψηφίζουν μυστικά κάθε 4 χρόνια καὶ ἐκλέγουν τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον κι αὐτὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Κοινότητος.

Τὸ οἶκημα, ποῦ στεγάζονται τὰ γραφεῖα τοῦ Δήμου, λέγεται **Δημαρχεῖον**. Ἐνῶ τὸ οἶκημα, ποῦ στεγάζονται τὰ γραφεῖα τῆς Κοινότητος, λέγεται **Κοινοτικὸν Κατάστημα**.

Ὁ Δήμαρχος καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος μαζί με τὰ Συμβούλια τους φροντίζουν γιὰ τὴν ὕδρευσι, τὸν φωτισμό, τὴ συγκοινωνία, τὴν καθαριότητα, τὴν ἐπισκευὴ καὶ ἀσφαλτόστρωσι τῶν δρόμων, τὰ πάρκα, τὶς πλατεῖες, τοὺς ὑπονόμους, τὴν ἀναδάσωσι τῶν γυμνῶν τόπων, τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα, τὰ μνημεῖα καὶ γενικὰ γιὰ τὶς ἀνάγκες καὶ τὴν πρόοδο τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωριοῦ, ποῦ διοικοῦν.

Ὅλα τὰ παιδιὰ ἔχομε εὐθύνη γιὰ τὴ διαφύλαξι τῆς **περιουσίας τῆς Κοινότητος ἢ τοῦ Δήμου μας**. Γι' αὐτὸ δὲν καταστρέφομε τὰ τηλεγραφικὰ σύρματα, τὰ κάγκελλα τῶν κήπων, τὶς πινακίδες τῶν δρόμων καὶ τὶς βρύσες, ἀλλὰ φροντίζομε γιὰ τὴν καλὴ συντήρησί τους. Ὅταν μεγαλώσωμε, θὰ φροντίσωμε νὰ προοδεύσῃ περισσότερο ὁ Δῆμος ἢ ἡ Κοινότης μας.

Μάθημα 17

Ἡ Ἐκκλησία μας

Ἡ συνοικία μας ἔχει μιὰ μεγάλη Ἐκκλησία «
. ». Σ' αὐτὴν λειτουργεῖ ὁ Παπᾶς μας, αἰδεσιμώ-
τατος

Πόσο ὠραία εἶναι ἡ Ἐκκλησία μας μὲ τὸν τροῦλο καὶ τὸ
καμπαναριό της!

Ὅταν τὴν ἐπισκεφθῆκαμε μιὰ ἡμέρα, ἡ δασκάλα μᾶς ἔδειξε
τὸ τέμπλο, τὴν Ὁραία Πύλη, τὴν Ἁγία Τράπεζα, τὸν ἄμβωνα,
τὸ δεσποτικό, τὰ εἰκονοστάσια, τὰ στασίδια, τὰ ἀναλόγια τῶν
ψαλτῶν, τὶς εἰκόνες, τοὺς πολυελαίους, τὰ κανδήλια καὶ τὰ ἐξα-
πτέρυγα. Ὑψηλὰ στὸν τροῦλο εἶδαμε τὸν **Πανοκράτορα**.

Ὅταν ἐγυρίσαμε στὸ σχολεῖο, ἰχνογραφήσαμε αὐτά, ποὺ
εἶδαμε.

Στὴν Ἐκκλησία ἀκοῦμε τὴ θεία λειτουργία καὶ προσευχόμεθα.
Ἐκεῖ γίνονται οἱ γάμοι, τὸ βάπτισμα τῶν παιδιῶν, τὸ κατηχη-
τικὸ καὶ οἱ κηδεῖες. Ἐκεῖ εὐχαριστοῦμε τὸν καλὸ Θεὸ γιὰ τὰ ἀγα-
θὰ, ποῦ μᾶς δίνει καὶ τὸν παρακαλοῦμε νὰ μᾶς φωτίσῃ νὰ γίνωμε
καλοὶ ἄνθρωποι.

Τί χαρὰ καὶ εὐχαρίστησι δοκιμάζομε στὸ σπίτι τοῦ Θεοῦ !

Ὁ Παπᾶς μας

Ὁ Παπᾶς μας ὁ καλός,
μὲ τὰ ὀλόλευκα μαλλιά του,
τὰ παιδάκια τ' ἀγαπᾶ,
μέσ' ἀπ' τὴν καρδιά του.

Τὰ παιδάκια μὲ χαρὰ
τοῦ φιλοῦν τὸ χέρι
κι ὁ Παπᾶς ὁ γέροντας
ὅλα τὰ χαϊδεύει.

Αἶνιγμα 12

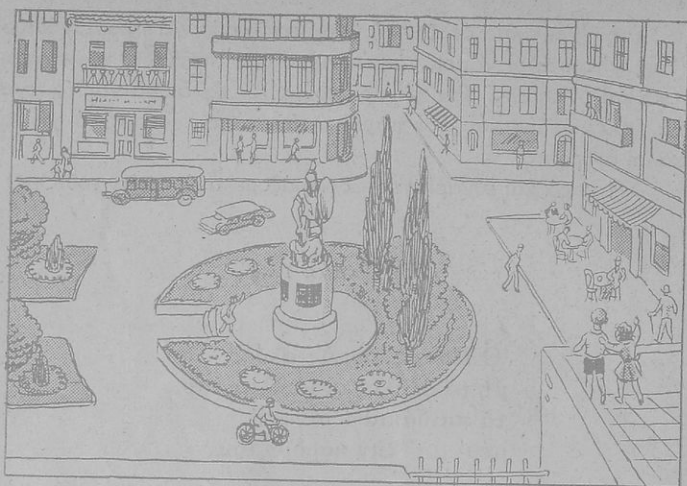
Ἄπ' ἐδῶ κολῶνα
κι ἀπὸ ἐκεῖ κολῶνα.
Καὶ στὴ μέση κόρη,
ποῦ ἀηδονολαλεῖ.

Τί εἶναι ;

Αἶνιγμα 13

Γύρω - γύρω θάλασσα
καὶ στὴ μέση μιὰ φωτούλα.

Τί εἶναι ;

Μάθημα 18

Ἡ πλατεία μας

Κάθε πόλις ἢ χωριό ἔχει τὴν πλατεία του, ὅπου δὲν εἶναι κτισμένα σπίτια.

Ἡ πλατεία μας εἶναι μεγάλη καὶ ὠραία. Γύρω της ὑπάρχουν καφενεῖα, ζαχαροπλαστεῖα καὶ ἄλλα καταστήματα. Στὴ μέση της ἔνα μεγάλο **συντριβάνι** πετᾶ τὸ νερὸ ὑψηλά.

Ἡ πλατεία εἶναι τὸ στολίδι τῆς συνοικίας μας. Τὰ ἀπογεύματα γεμίζει ἀπὸ κόσμο. Ἔρχονται πολλοὶ ἄνθρωποι, γιὰ ν' ἀναπνεύσουν καθαρὸ ἀέρα. Νὰ ξεκουραθοῦν. Νὰ χαροῦν τὸ ὑπαίθρο καὶ νὰ εὐχαριστηθοῦν. Φέρνουν καὶ οἱ μητέρες τὰ μωρὰ τους στὰ καροτσάκια.

Σ' ἔνα μέρος τῆς πλατείας εὐρίσκεται τὸ **Κέντρο Παιδικῆς Χαρᾶς**, μὲ κούνιες καὶ ἄλλα παιγνίδια γιὰ μᾶς τὰ παιδιά.

Τὸ κέντρο μας τὸ διατηροῦμε πάντοτε καθαρό. Δὲν κόβομε τὰ ἄνθη του, οὔτε καταστρέφομε τὰ κάγκελλά του.

Γύρω ἀπὸ μερικές πλατεῖες εὐρίσκονται ἡ **διαφόρα Δημόσια γραφεῖα**, ὅπως τὸ **Ταχυδρομεῖο**, τὸ **Τηλεγραφεῖο**, τὸ **Ταμείο**, ἡ **Ἀστυνομία**, τὸ **Δημαρχεῖο** καὶ ἄλλα.

Μάθημα 19

Οί δρόμοι τῶν πόλεων

Στις πόλεις οί δρόμοι λέγονται **ὁδοί** καί ἔχουν ἰδιαίτερο ὄνομα ὁ καθένας τους.

Τά σπίτια τῶν ὁδῶν ἔχουν δεξιὰ **ζυγούς** ἀριθμούς καί ἀριστερὰ **μονούς**.

Λεωφόροι ὀνομάζονται οί δρόμοι τῶν πόλεων, πού ἔχουν μεγάλο πλάτος. Συνήθως οί λεωφόροι ἔχουν δεξιὰ καί ἀριστερὰ **δενδροστοιχίες**.

Οί δρόμοι τῶν πόλεων ἔχουν δυὸ **πεζοδρόμια** πλακόστρωτα δεξιὰ καί ἀριστερὰ, τὰ ὁποῖα εἶναι ὀλίγον ὑψηλότερα ἀπὸ τὸ **κατάστρωμα** τοῦ δρόμου.

Στὰ πεζοδρόμια περπατοῦν οί πεζοὶ καὶ στὸ κατάστρωμα τοῦ δρόμου τρέχουν τὰ αὐτοκίνητα, οί μοτοσυκλέττες τὰ τρόλλεϊ καὶ τὰ ποδήλατα.

Ἐκεῖ, ὅπου τελειώνει τὸ κατάστρωμα καὶ ἀρχίζουν τὰ πεζοδρόμια, εἶναι τὰ **ρεῖθρα** τοῦ δρόμου.

Πολλοὶ δρόμοι στὶς πόλεις ἔχουν **ὑπόνομους**, ὅπου χύνονται τὰ νερὰ τῆς βροχῆς καὶ τὰ ἀκάθαρτα νερὰ τῶν σπιτιῶν.

Οί **ὁδοκαθαρισταὶ** σκουπίζουν τακτικὰ τοὺς δρόμους τῶν πόλεων. Τὰ δὲ αὐτοκίνητα τοῦ Δήμου παίρνουν κάθε ἡμέρα τὰ σκουπίδια τῶν σπιτιῶν καὶ τῶν δρόμων.

Τὴν κίνησι στους κεντρικοὺς δρόμους τῶν πόλεων τὴν κανονίζουν οί **τροχονόμοι**, δηλ. οί ἀστυφύλακες ἢ οί χωροφύλακες τῆς Τροχαίας, μὲ τὰ χέρια ἢ μὲ φῶς. Τὸ κόκκινὸ φῶς θὰ πῆ **«Στάσου»**, τὸ κίτρινο **«Ἐτοιμάσου»** καὶ τὸ πράσινο **«Διάβαινε»**.

Διεύθυνσις τῆς κατοικίας μας λέγεται ἡ πόλις, ἡ ὁδὸς καὶ ὁ ἀριθμὸς τῆς ὁδοῦ, πού κατοικοῦμε. Ἐγὼ κατοικῶ στὴν πόλιν. . . . ὁδὸς ἀριθμὸς

Μάθημα 20

Τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας

Οἱ δρόμοι μᾶς εἶναι πολὺ χρήσιμοι, γιατί σ' αὐτοὺς περπατᾶμε, ταξιδεύομε καὶ μεταφέρομε τὰ προϊόντα μας.

Ἐθνικοὶ ἢ δημόσιοι λέγονται οἱ δρόμοι, ποὺ ἐνώνουν τίς πόλεις μεταξύ τους καὶ εἶναι ἀσφαλτοστρωμένοι.

Ἀμαξιτοὶ λέγονται οἱ δρόμοι, ποὺ περνοῦν τὰ αὐτοκίνητα καὶ ἄλλα τροχοφόρα, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀσφαλτοστρωμένοι.

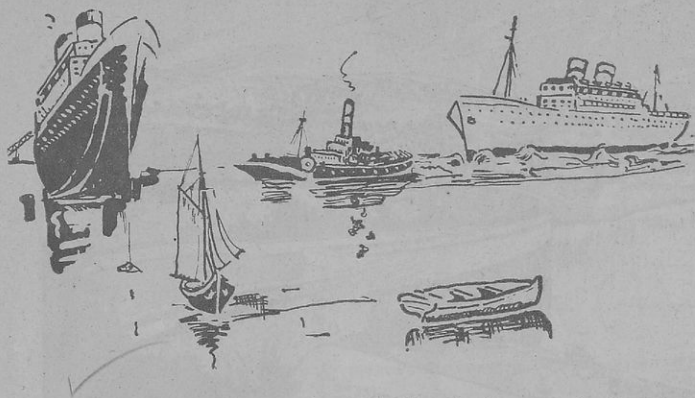
Βατοὶ λέγονται οἱ δρόμοι, ποὺ ἐνώνουν τὰ χωριὰ μεταξύ τους καὶ περνοῦν σ' αὐτοὺς εὐκόλα τὰ **φορτηγὰ ζῶα** : ἄλογα, μουλάρια, γαϊδούρια κ.λ.π.

Ἄτραποὶ ἢ μονοπάτια λέγονται οἱ πολὺ στενοὶ δρόμοι, στοὺς ὁποίους βαδίζουν δύσκολα οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα.

Στὰ χωριὰ οἱ κάτοικοι πηγαίνουν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος στὸ ἄλλο μὲ τὰ πόδια ἢ μὲ τὰ ζῶα τους.

Στὶς πόλεις ὅμως, ὅπου οἱ ἀποστάσεις εἶναι μεγάλες, χρησιμοποιοῦν λεωφορεῖα, τρόλλεϋ, ταξί, κοῦρσες, μοτοσυκλέττες καὶ ποδήλατα. Αὐτὰ λέγονται **μέσα συγκοινωνίας**.

Ἔχομε τριῶν εἰδῶν μέσα συγκοινωνίας : τῆς **ξηρᾶς**, τῆς **θαλάσσης** καὶ τοῦ **ἀέρος**.

Τὰ μέσα συγκοινωνίας τῆς ξηρᾶς εἶναι : τὰ αὐτοκίνητα (λεωφορεῖα, πούλμαν, φορτηγά, κοῦρσες καὶ ταξί), οἱ σιδηρόδρομοι, οἱ αὐτοκινητάμαξες (ὠτομοτρίς), οἱ μοτοσυκλέττες, τὰ ποδήλατα, τὰ κάρρα, τὰ ἀμάξια καὶ τὰ φορτηγὰ ζῶα.

Τὰ μέσα συγκοινωνίας τῆς θαλάσσης εἶναι : τὰ πλοῖα, (ὑπερωκεάνια, φορτηγά, πετρελαιοφόρα, ἐπιβατικά, κόττερα κ.ἄ.), τὰ βενζινόπλοια, οἱ βενζινάκατες, τὰ καΐκια καὶ οἱ βάρκες.

Τὰ μέσα συγκοινωνίας τοῦ ἀέρος εἶναι : τὰ ἀεροπλάνα καὶ τὰ ἑλικόπτερα.

Μὲ τὰ μέσα συγκοινωνίας ταξιδεύομε καὶ μεταφέρομε τὰ ἐμπορεύματα καὶ τὰ προϊόντα μας.

Αἶνιγμα 14

Ἄψυχο, ψυχὴ δὲν ἔχει
καὶ ψυχῆς παίρνει καὶ φεύγει.

Τὶ εἶναι ;

Αἶνιγμα 15

Ἥλιος δὲν εἶμαι.

Ἄκτινες ἔχω.

Πόδια δὲν ἔχω.

Καὶ ὅμως τρέχω.

Τὶ εἶμαι ;

Μάθημα 23

Ἡ ἀγορά μας

Ἄγορὰ λέγεται τὸ μέρος, ὅπου εὐρίσκονται τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, τὰ παντοπωλεῖα, τὰ κρεοπωλεῖα, τὰ ἄρτοπωλεῖα, τὰ μανάβικα κ.ἄ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀγοράζομε ὅ,τι μᾶς χρειάζεται.

Ἔτσι ἀπὸ τὰ παντοπωλεῖα ἀγοράζομε λάδι, τυρὶ, ρύζι καὶ ἄλλα τρόφιμα. Ἀπὸ τὰ κρεοπωλεῖα κρέας. Ἀπὸ τὰ ἰχθυοπωλεῖα ψάρια. Ἀπὸ τὰ ἄρτοπωλεῖα ψωμί. Ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα βιβλία, τετράδια κ.λ.π. Ἀπὸ τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα ροῦχα, παπούτσια κ.ἄ.

Στὶς πόλεις γίνονται καὶ λαϊκὲς ἀγορὲς. Ἐκεῖ οἱ χωρικοὶ μας πωλοῦν : αὐγά, σιτᾶρι, φρούτα, τυρὶ καὶ ἄλλα προϊόντα.

Γιὰ ν' ἀγοράσωμε διάφορα εἶδη, πληρώνομε χρήματα. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ εἴμεθα προσεκτικοὶ στὸ ζύγισμα, στὸ λογαριασμό, στὸ μέτρημα τῶν χρημάτων καὶ στὰ ρέστα, ποὺ θὰ πάρωμε.

Ἄλλα τὰ παιδιά βοηθοῦμε πρόθυμα τὴ μητέρα μας στὴν ἀγορὰ τῶν τροφίμων καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν.

Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ

(Δεκέμβριος - Ιανουάριος - Φεβρουάριος)

Μάθημα 24

‘Ο καιρός και η φύσις κατά τὸν χειμῶνα

Ἦλθεν ὁ Δεκέμβριος. Ἐφθασε καὶ ὁ **χειμῶνας**.

‘Ο καιρὸς ἄλλαξε. Ἄερας ψυχρὸς φυσάει συχνὰ ἀπὸ τὸ βο-
ριά καὶ κάνει δυνατὸ κρύο.

Τὶς περισσότερες ἡμέρες μαῦρα **σύννεφα** σκεπάζουν τὸν οὐ-
ρανό. Βρέχει συχνὰ καὶ κάποτε χιονίζει. Τότε ὅλα γύρω γίνονται
κάτασπρα.

✓ Τὸ χιόνι εἶναι ἡ χαρὰ τῶν παιδιῶν. Κάνουν χιονανθρώπους
καὶ παίζουν χιονοπόλεμο. ✓

Πότε - πότε τὸν χειμῶνα φυσάει πολὺ δυνατὸς ἄνεμος, ποὺ
λέγεται **θύελλα**. Ἡ θύελλα ξεριζώνει δένδρα, ἀναποδογυρίζει στέ-
γες, καταστρέφει τὰ σπαρτὰ καὶ κάνει μεγάλες ζημιές.

Καμμιά φορά μαζί μὲ τὴ θύελλα πέφτει καὶ χιόνι. Τότε ἔχομε
τὴ **χιονοθύελλα**.

Τὸν χειμῶνα πολλὲς φορές στὴ θάλασσα κάνει μεγάλη **τρι-
κυμία**. Δυνατὸς ἄνεμος σηκώνει πελώρια κύματα. Πολλὰ πλοῖα
κινδυνεύουν καὶ μερικὰ ναυαγοῦν.

Τὸν χειμῶνα ἡ φύσις φαίνεται, σὰν μουδιασμένη. Τὰ νερὰ παγώνουν. Τὰ κλαδιὰ τῶν δένδρων εἶναι γυμνά, σὰν κοκκαλιάρικα. Γυμνοὶ οἱ κῆποι, γυμνά καὶ τὰ χωράφια. Πᾶνε οἱ πρασινάδες!

Οἱ ἡμέρες εἶναι μικρὲς καὶ οἱ νύκτες μεγάλες. Ὁ ἥλιος εὐρίσκεται χαμηλὰ στὸν ὀρίζοντα καὶ φαίνεται, σὰν θαμπωμένος.

Ὅλοι φυλαγόμεθα ἀπὸ τὸ κρύο. Φοροῦμε παλτὰ καὶ μάλλινα ροῦχα. Θερμαίνομε καὶ τὰ σπίτια μας.

Στὶς πόλεις ἡ **θέρμανσις** τῶν σπιτιῶν γίνεται μὲ καλοριφέρ, ἠλεκτρικὲς θερμάστρες, θερμάστρες πετρελαίου καὶ κοινὲς θερμάστρες, στὶς ὁποῖες καίμε ξύλα, ἀνθρακίτη καὶ κῶκ.

Στὰ χωριά ἀνάβουν φωτιὰ στὸ τζάκι μὲ ξύλα.

Αἶνιγμα 16

Σὰν περιστέρι ἔρχεται.

Σὰν ἄνθος κατεβαίνει.

Σὰν τὸν καλὸ διοικητὴ
στὴ χώρα πάει καὶ μπαίνει.

Τί εἶναι;

Μάθημα 25

Τι δουλειές κάνουν οι κάτοικοι τὸν χειμῶνα

Οι γεωργοί τὸν χειμῶνα στραγγίζουν τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ χωράφια, πὺν νεροκρατοῦν. Σκαλίζουν τὸ σιτάρι, πὺν ἔσπειραν σὲ γραμμές. Λιπαίνουν τὰ ἀδύνατα σιτηρά. Βοτανίζουν τὰ σπαρμένα χωράφια τους. Τὰ ραντίζουν μὲ φάρμακο, πὺν ξεραίνει τὰ ἄγρια χόρτα, χωρὶς νὰ βλάβη τὸ σιτάρι. Μεταφέρουν καὶ σκορποῦν τὴ χωνεμένη κοπριά στὰ χωράφια, πὺν θὰ καλλιεργήσουν. Ἐπιδιορθώνουν τὰ γεωργικά τους ἔργαλεῖα. Ἐτοιμάζουν τὸ σπορεῖο (τζάκι) τοῦ καπνοῦ καὶ ξεκοκκίζουν τὸ καλαμπόκι.

Οι κηπουροί σπέρνουν σὲ σπορεῖα σπόρους ντομάτας, μελιτζάνας, κολοκυθιοῦ, ἄγγουριοῦ, πράσσου, πιπεριάς, σέλινου, κουνουπιδιοῦ, μαρουλιοῦ, ραδικιοῦ, λάχανου κ.λ.π. Φυτεύουν πατάτες, κρεμμύδια καὶ σκόρδα. Σπέρνουν καρότο, πατζάρι, ραπάνι, μαϊντανό, σπανάκι, μπιζέλι καὶ ἄρακᾶ.

Οι δενδροκόμοι συνεχίζουν τὸ μάζεμα τῆς ἐλιάς. Κλαδεύουν τὰ διάφορα δένδρα τους. Φυτεύουν ἀκακίες, φυσιτικές, μηλιές καὶ ἄλλα δένδρα. Βάζουν σὲ ἄμμο ἀμύγδαλα, καρύδια, ροδάκινα καὶ δαμάσκηνα, γιὰ νὰ βλαστήσουν. Τὸ Φεβρουάριο φυτεύουν ἐλιές, πεῦκα, κυπαρίσσια, πορτοκαλλιές καὶ λεμονιές.

Οι ἀμπελοργοί κλαδεύουν τὰ ἀμπέλια καὶ τὰ σκάβουν.

Οι βοσκοί περιποιοῦνται τὰ ζῶα τους. Ταΐζουν ἰδιαίτερα τὰ νεογέννητα ἀρνάκια, κατσικάκια καὶ μοσχάρια.

Στὶς ἀγροτικές περιοχὲς τὰ παιδιὰ βοηθοῦν τοὺς γονεῖς τους σ' ὅλες τὶς παραπάνω ἐργασίες.

Στὶς πόλεις οἱ κάτοικοι ἐργάζονται καὶ τὸν χειμῶνα στὰ ἐργοστάσια, στὶς βιοτεχνίες, στὰ καταστήματα, στὰ γραφεῖα κ.λ.π.

Σήμερα στὴ Δευτέρα τάξι ἐγινε συζήτηση γιὰ ὅλες αὐτὲς τὶς γεωργικὲς ἀσχολίες.

Μάθημα 26

Έορτές, ήθη και έθιμα κατά τον χειμώνα

Οι κυριώτερες έορτές του χειμώνα είναι οι έξις έπτά :

1. Στις 6 Δεκεμβρίου του **Άγιου Νικολάου**.
2. Στις 12 Δεκεμβρίου του **Άγιου Σπυριδωνος**.
3. Στις 25 Δεκεμβρίου των **Χριστουγέννων**.
4. Την 1 'Ιανουαρίου (Πρωτοχρονιά) του **Άγιου Βασιλείου**.
5. Στις 6 'Ιανουαρίου των **Φώτων**.
6. Στις 30 'Ιανουαρίου των **Τριών 'Ιεραρχών** (έορτή των γραμμάτων).
7. Στις 2 Φεβρουαρίου της **Ύπαπαντής του Χριστού** (έορτή της μητέρας).

Με πόση χαρά περιμένομε τὰ Χριστούγεννα! Τὴν παραμονὴ γυρίζομε τὰ σπίτια παρέες - παρέες καὶ τραγουδοῦμε τὰ κάλαντα. Στολιζομε καὶ τὸ **Χριστουγεννιάτικο δένδρο μας**. Καὶ τί δὲν βάζομε ἐπάνω του! Παιγνίδια, ζωγραφιές, χρωματιστὰ κηριά, χρυσὰ τέλια, χιόνια μὲ βαμβάκι κ. ἄ.

Ἄλλὰ καὶ τὴν **Πρωτοχρονιά** τὴν περιμένομε μὲ λαχτάρια.

Ἡ μητέρα ἑτοιμάζει γλυκίσματα καὶ τὴ βασιλόπηττα. Ὁ πατέρας μᾶς ἀγοράζει καινούργια ρούχα καὶ παπούτσια.

Τὴν παραμονὴ γυρίζομε τὰ σπίτια καὶ τραγουδοῦμε τὰ **Πρωτοχρονιάτικα κάλαντα**. Παντοῦ ἀκούονται φωνές, χαρὲς καὶ τραγούδια.

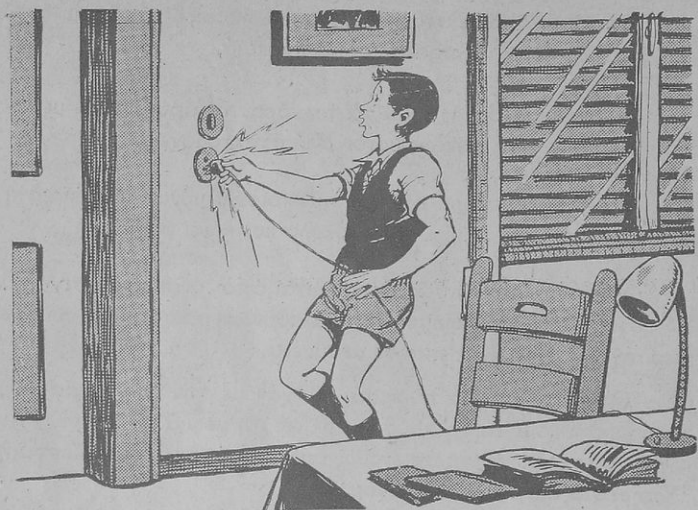
Ἄρχιμηνιὰ κι ἀρχιχρονιὰ κι ἀρχὴ καλὸς μας χρόνος.

Χαιρόμεθα ἀκόμη καὶ γιὰ τὰ δῶρα, ποὺ μᾶς φέρνουν οἱ γονεῖς καὶ οἱ συγγενεῖς μας. Τόπια, κοῦκλες, ἀλογάκια, τύμπανα, ὠραῖα βιβλία καὶ πολλὰ ἄλλα.

Τὰ μεσάνυχτα ἢ τὸ μεσημέρι τῆς Πρωτοχρονιάς κόβομε τὴ βασιλόπηττα. Ὁ πιὸ τυχερὸς εὐρίσκει τὸν **παρᾶ** (τὸ νόμισμα).

Στοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους μας, ποὺ ζοῦν σ' ἄλλα μέρη, στέλνομε κάρτες ἢ ἐπισκεπτήρια, στὰ ὁποῖα γράφομε: **«Εὐτυχὲς τὸ Νέον Ἔτος»**.

Τὰ παιδιὰ τῆς Δευτέρας τάξεως συζητήσαμε σήμερα καὶ γιὰ τὰ χειμωνιάτικα ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ τόπου μας.

Μάθημα 28

Άτυχήματα από ηλεκτρισμό

Μόλις πιάση κανείς ένα ηλεκτρισμένο σύρμα, παθαίνει άμέσως ένα γερό τράνταγμα στο σώμα και λιποθυμεί. Πολλές φορές, όταν το ρεύμα είναι δυνατό, παθαίνει **θανατηφόρο ηλεκτροπληξία**. Τόσο μεγάλη δύναμη έχει ο ηλεκτρισμός! Γι' αυτό στους ηλεκτρικούς στύλους γράφουν «**Κίνδυνος - Θάνατος**».

Κανείς λοιπόν δεν πρέπει να πιάνη τὰ ηλεκτρικά σύρματα ή καλώδια. Ούτε να βάζη τὰ δάκτυλα του ή σιδερένια πράγματα στις τρύπες τῆς πρίζας. Ούτε ν' ανάβη τὸ ηλεκτρικὸ φῶς με βρεγμένα χέρια. Ούτε να διορθώνη μόνος του τὴ βλάβη τοῦ ηλεκτρικοῦ, ἀλλὰ νὰ φωνάξη τὸν ηλεκτρολόγο.

Ὅταν πάθη κανείς ἀτύχημα ἀπὸ ηλεκτρισμὸ (ηλεκτροπληξία), κλείνομε ἀμέσως τὸ διακόπτη. Ὑστερα τὸν πιάνομε ἀπὸ τὰ ροῦχα καὶ τὸν βγάζομε στὸ ὕπαιθρο, γιὰ ν' ἀναπνεύσῃ καθαρὸ ἀέρα. Εἰδοποιούμε τὸ γιατρὸ καὶ τὸ **Σταθμὸ Πρώτων Βοηθειῶν**. Ἔτσι ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ σωθῆ. Ἄν τὸν πιάσωμε ἀπὸ γυμνὸ μέρος, πρὶν κλείσωμε τὸ διακόπτη, θὰ πάθωμε κι ἐμεῖς ηλεκτροπληξία.

Μάθημα 29

Άτυχήματα από τις γέφυρες, τους κακούς δρόμους, την έλλειψη φωτισμού και τις χειροβομβίδες

Πολλά άτυχήματα γίνονται ακόμη από τις γέφυρες, τους κακούς δρόμους, την έλλειψη φωτισμού και τις χειροβομβίδες.

Για ν' αποφύγουμε τὰ άτυχήματα αυτά, παίρνομε τὰ παρακάτω προφυλακτικά μέτρα :

—Ποτέ δέν άνεβαίνομε στα κάγκελλα τών γεφυρών. Ήμπορεί νά πέσωμε και νά πνιγοῦμε στο ποτάμι ή νά σκοτωθοῦμε.

—Όταν μιὰ γέφυρα δέν έχει κάγκελλα, περνᾶμε στη μέση της.

—Στους δρόμους, πού έχουν χανδάκια ή λάκκους ή σωρούς από πέτρες, βαδίζομε προσεκτικά.

—Στους δρόμους, πού δέν φωτίζονται, βαδίζομε πάντοτε τή νύκτα με άναμμένο ηλεκτρικό φανάρι.

—Ποτέ δέν παίρνομε στα χέρια μας και δέν παίζομε με σιδερένια αντικείμενα, πού θα βροῦμε πεταμένα. Ήμπορεί νά είναι παλιές χειροβομβίδες από τόν πόλεμο.

—Προσέχομε και δέν μπαίνομε ποτέ σε περιφραγμένα **ναρκοπέδια**. Υπάρχει κίνδυνος νά σκοτωθοῦμε.

Πολλά άπρόσεκτα παιδιά έσκοτώθηκαν από χειροβομβίδες και νάρκες.

Οί Δῆμοι και οί Κοινότητες, για νά μη γίνωνται τέτοια άτυχήματα, κάνουν διάφορα έργα :

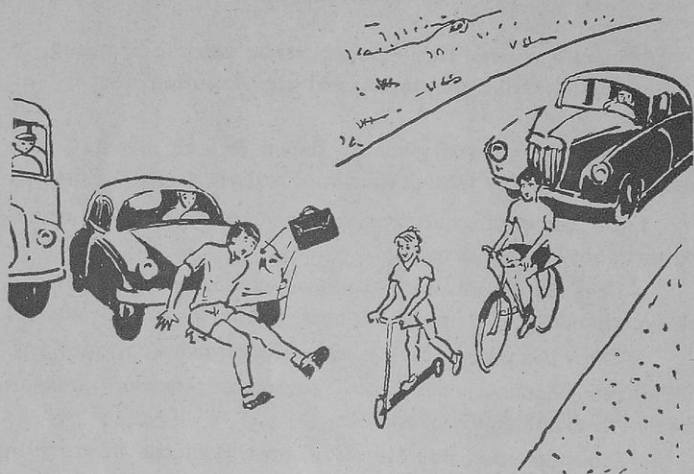
—Βάζουν κάγκελλα σ' όλες τις γέφυρες.

—Στρώνουν με χαλίκι όλους τους χαλασμένους δρόμους.

—Βάζουν ηλεκτρικά φῶτα σ' όλους τους δρόμους.

—Ανάβουν κόκκινα φανάρια τή νύκτα στους δρόμους, πού έχουν χανδάκια ή λάκκους ή σωρούς πέτρες.

Όλοι μας πρέπει νά αποφεύγωμε τὰ άτυχήματα και νά φροντίζομε για τήν ελάττωσί τους.

Μάθημα 30

Ατυχήματα από αυτοκίνητα

Ένα γράμμα στα καλά παιδιά από την Τροχαία Ἀθηνῶν

Ἀγαπητό μου παιδί,

Ὅταν περπατᾶς στὸ δρόμο, πρόσεχε τὰ αυτοκίνητα, τὰ τρόλλεϋ, τὶς μοτοσυκλέττες καὶ τὰ ποδήλατα. Ἦμπορεῖ νὰ σὲ σκοτώσουν, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃς.

—Πρὶν κατεβῆς ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο, κοίταξε πρῶτα ἀριστερά. Ἄν ὁ δρόμος εἶναι ἐλεύθερος, προχώρησε ἕως τῆ μέση, κοιτῶντας πάντα ἀριστερά. Μετὰ κοίταξε δεξιὰ καὶ συνέχισε τὸ δρόμο σου, μέχρι τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο.

—Μὴ τρέχῃς ποτέ, ὅταν περνᾶς ἀπὸ τὸ ἕνα πεζοδρόμιο στὸ ἄλλο. Ἦμπορεῖ νὰ πέσῃς καὶ νὰ σὲ πατήσῃ κανένα αυτοκίνητο.

—Μὴ πετιέσαι ποτέ ξαφνικὰ ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο στὸ δρόμο. Τὰ αυτοκίνητα τρέχουν καὶ δὲν ξαίρεις τί κακὸ ἦμπορεῖ νὰ σοῦ συμβῆ.

—Ὅταν κατεβαίνῃς ἀπὸ τὸ λεωφορεῖο, περίμενε πρῶτα νὰ

φύγη. Κοίταξε έπειτα καλά - καλά τὸ δρόμο δεξιὰ κι ἀριστερά. Ὅταν θὰ εἶναι ἐλεύθερος, τότε μόνον πέρασε, χωρίς νὰ τρέχης.

—Μὴ παίζης, κάνοντας ἀστεῖα, ἐμπρὸς στὰ αὐτοκίνητα. Ἡμπορεῖ νὰ μὴ προφθάσης νὰ φύγης καὶ νὰ σὲ κτυπήσῃ τὸ αὐτοκίνητο.

—Μὴ βγαίνης ποτὲ τρέχοντας ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σχολείου ἢ τοῦ σπιτιοῦ σου. Τὰ αὐτοκίνητα τρέχουν καὶ κινδυνεύεις πολὺ.

—Στοὺς κεντρικοὺς δρόμους νὰ περνᾷς πάντοτε ἀπὸ τὶς διαβάσεις, ὅταν θέλῃς νὰ πᾶς στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο.

—Μὴ κυνηγᾷς στὴ μέση τοῦ δρόμου τὸ τόπι σου.

—Μὴ περνᾷς ἀνάμεσα στὰ αὐτοκίνητα.

—Μὴ διαβάζῃς στὴ μέση τοῦ δρόμου.

—Μὴ παίζης πίσω ἀπὸ ἕνα σταματημένο αὐτοκίνητο. Ὁ ὁδηγὸς δὲν σὲ βλέπει κι ἂν κάνῃ ὀπισθεν, θὰ σὲ κτυπήσῃ.

—Μὴ κάνῃς ποδήλατο ἢ πατίνι στὸ δρόμο. Κινδυνεύεις.

—Βάδιζε πάντοτε φρόνιμα στους δρόμους.

Μάθημα 31

Τί κάνουμε σὲ περίπτωση ἐλαφροῦ τραυματισμοῦ ἢ ἄλλων ἀτυχημάτων

Τραυματισμός. Ὄταν τραυματισθῆ ἓνας ἐλαφρὰ στὸ χέρι ἢ στὸ πόδι τοῦ δένομε πολὺ σφικτὰ ἓνα καθαρὸ μανδῆλι παραπάνω ἀπὸ τὴν πληγή. Ἐτσι θὰ σταματήσῃ ἡ αἱμορραγία.

Ἐπειτα καθαρίζομε καλὰ τὴν πληγὴ μὲ ὄξυζενὲ ἢ ζεστὸ νερὸ καὶ σαπούνη. Βάζομε ἐπάνω ἰώδιο, σκόνῃ ἀπὸ σουλφαμίδες, γάζα καὶ βαμβάκι. Τέλος, τὴ δένομε μὲ καθαρὸ ἐπίδεσμο.

Λιποθυμία. Ὄταν λιποθυμήσῃ ἓνας μέσα στὸ σπίτι ἢ στὴν τάξι ἀπὸ τὸ δηλητήριο, ποὺ βγάζουν τὰ ἀναμμένα κάρβουνα ἢ ἀπὸ ἄλλη αἰτία, ἀνοίγομε ἀμέσως τὰ παράθυρα, γιὰ νὰ μπηῖ καθαρὸς ἀέρας.

Ὀστερα ξεσφίγγομε τὰ ρούχα του, γιὰ ν' ἀναπνεύσῃ εὐκολώτερα. Τὸν ξαπλώνομε στὸ κρεβάτι ἢ στὸ βάθρο τῆς ἔδρας μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω, γιὰ νὰ πάῃ αἷμα στὸ μυαλό του.

Τέλος, βρέχομε τὸ πρόσωπο καὶ τὸ λαιμὸ του μὲ κρύο νερό. Σὲ λίγο θὰ συνέλθῃ. Ἄν δὲν συνέλθῃ, φωνάζομε τὸ γιατρό.

Δηλητηρίασις ἀπὸ δάγκωμα φιδιοῦ. Ὄταν ἓνα φίδι δαγκώσῃ ἓναν στὸ χέρι ἢ στὸ πόδι, τὸν ξαπλώνομε ἀμέσως κάτω **ἀκίνητον**. Ἐτσι δὲν θὰ κυκλοφορήσῃ τὸ δηλητήριο στὸ σῶμα του.

Ἐπειτα δένομε πολὺ σφικτὰ τὸ δαγκωμένο χέρι ἢ πόδι του μ' ἓνα λαιμοδέτη ὀλίγο πιὸ ἐπάνω ἀπὸ τὴν πληγή. Κάνομε μὲ τὸ σουγιᾶ μας δύο σχισμὲς στὸ δαγκωμένο μέρος καὶ πιέζομε τὴν πληγή, γιὰ νὰ τρέξῃ αἷμα. Κατόπιν φωνάζομε ἰτὸ γιατρό.

Ἐγκαυμα (κάψιμο). Διαλύομε σὲ μισὸ κιλὸ χλιαρὸ νερὸ ἓνα κουτάλι τοῦ καφέ κοινὴ σόδα ἢ πικρικό ὄξύ. Βρέχομε ἓνα κομμάτι βαμβάκι στὴ διάλυσι καὶ πλένομε τὰ καμμένα μέρη ἢ τοὺς βάζομε κουμπρέσες. Τὰ ἀλείβομε μὲ λευκὴ βαζελίνη καὶ τὰ δένομε μὲ ἐπίδεσμο.

Ὅλοι μας πρέπει νὰ βοηθᾶμε αὐτοὺς, ποὺ κινδυνεύουν, καὶ νὰ προφυλασσώμεθα ἀπὸ τοὺς διαφόρους κινδύνους.

4η ΕΝΟΤΗΣ

ΑΠΟΚΤΗΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Μάθημα 32

Τὰ μέρη τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου

Ἡ ὑγεία εἶναι τὸ πῖο πολύτιμο δῶρο τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ λέγει κι ἡ ἴπαραομία : « Ὅταν ἔχῃς τὴν ὑγεία σου, ἔχεις ὄλα τὰ καλὰ σου ». Ὅταν ἔχῃμε ὑγεία, δὲν αἰσθανόμεθα πόνους καὶ τὸ σῶμα μας λειτουργεῖ θαυμάσια.

Τὰ κυριώτερα μέρη τοῦ σώματός μας εἶναι : τὸ **κεφάλι**, ὁ **κορμός**, τὰ **χέρια** καὶ τὰ **πόδια**.

Στὸ κεφάλι ἔχομε : τὸ **πρόσωπο** καὶ τὸ **κρανίο**. Στὸ πρόσωπο ἔχομε : τὸ **στόμα**, τὴ **μύτη**, τὰ **μάτια** καὶ τὰ **αὐτιά**. Μέσα στὸ κρανίο εἶναι ὁ **ἐγκέφαλος** (τὸ μυαλὸ) κι ἀπ' ἔξω τὰ **μαλλιά**.

Μέσα στὸ στόμα μας ἔχομε : 32 **δόντια** (ἄνω καὶ κάτω σιαγόνα), τὴ **γλῶσσα** καὶ τὸν **οὐρανίσκο**.

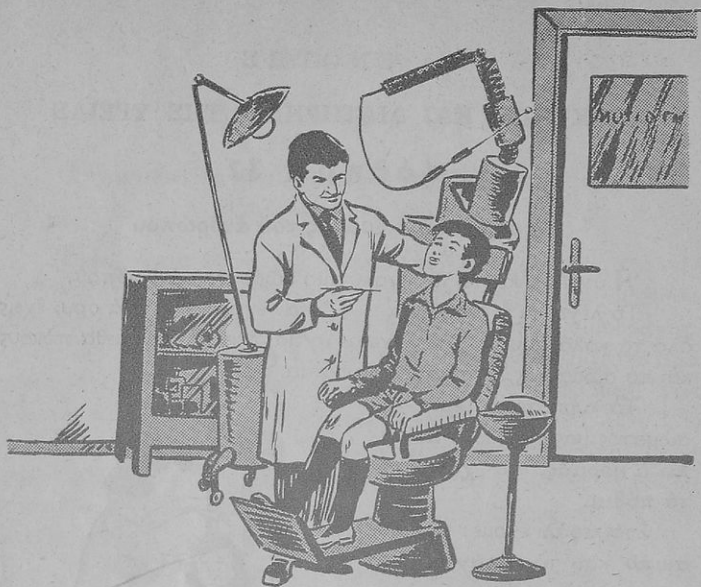
Στὸν κορμὸ ἔχομε : τὸ **στῆθος**, τὴν **κοιλιά** καὶ τὶς **πλάτες**.

Κάθε χέρι ἢ πόδι ἔχει 5 δάκτυλα καὶ κάθε δάκτυλο 1 νύχι.

Μιά φορὰ τὸν μῆνα ἡ δασκάλα ζυγίζει τὸ **βάρος** μας στὴν πλάστιγγα ἢ στὸ **ζυγὸ** τοῦ σχολείου. Μετράει καὶ τὸ **ἀνάστημα** μας στὸ ἀναστημόμετρο. Ἔτσι παρακολουθεῖ, ἂν μεγαλώνη κανονικὰ τὸ σῶμα μας.

Πρέπει νὰ φροντίζῃμε πάντοτε, ὥστε νὰ ἔχῃμε καὶ νὰ διατηροῦμε ἀρίστη τὴν ὑγεία μας.

Μάθημα 33

Πώς να προστατεύουμε την υγεία του σώματός μας

24/2/67

1. **Τὰ μάτια.** Τὰ μάτια μας είναι πολύ χρήσιμα. Μ' αὐτὰ βλέπουμε τὸ γύρω μας κόσμο. Γιὰ νὰ προστατεύουμε τὰ μάτια μας, δὲν τὰ τρίβουμε μὲ τὰ χέρια. Ἂν μπορεῖ νὰ ἔχουν μικρόβια βλαβερὰ καὶ ἀκαθαρσίες. Τὰ προσέχουμε πολὺ ἀπὸ τὶς βελόνες, τὰ ψαλίδια καὶ τὰ μυτερὰ ξύλα. Γιὰ νὰ μὴ τὰ κουράζουμε, δουλεύουμε πάντοτε μὲ ἄρκετὸ φῶς. Οὔτε πολὺ δυνατὸ, οὔτε πολὺ ἀδύνατο. Ὅταν μᾶς πονέσουν, πηγαίνομε στὸν **ὀφθαλμίατρο**.

2. **Τὰ αὐτιά.** Καὶ τὰ αὐτιά είναι πολὺ χρήσιμα. Μ' αὐτὰ ἀκοῦμε. Γιὰ νὰ τὰ προστατεύουμε, τὰ φυλάγομε ἀπὸ τὸ δυνατὸ κρῦο καὶ τοὺς μεγάλους κρότους. Τὰ καθαρίζομε συχνὰ μὲ βαμβάκι. Μέσα τους δὲν βάζομε ποτὲ μυτερὰ πράγματα. Ἂν μπορεῖ νὰ σπᾶσῃ τὸ τύμπανο καὶ νὰ κουφαθοῦμε.

3. **Τὰ δόντια.** Γιὰ νὰ κρατηθοῦν τὰ δόντια μας γερά, δὲν τὰ σκαλίζομε μὲ βελόνα, οὔτε σπᾶμε μ' αὐτὰ σκληρὰ πράγματα. Μετὰ τὸ φαγητὸ τὰ καθαρίζομε μὲ **ὀδοντόβουρτσα** καὶ **ὀδοντόπαστα**. Μόλις μᾶς πονέσουν, πηγαίνομε στὸν **ὀδοντίατρο**.

Μάθημα 34

Ἡ καθαριότητα

“Όλα τὰ παιδιά ἐρχόμεθα στὸ σχολεῖο **καθαρά**. Τὰ ρούχα μας ποτὲ δὲν εἶναι λερωμένα, σχισμένα ἢ ξηλωμένα.

“Όλα ἔχομε καθαρὸ τὸ σῶμα, καθαρὰ τὰ ἱματιότσια.

Τὸ πρωῒ, μόλις ξυπνήσωμε, πλένομε τὰ χέρια, τὸ πρόσωπο καὶ τὸ λαιμὸ μας μὲ ἄφθονο νερὸ καὶ καλὸ σαποῦνι.

Σκουπιζόμεθα καὶ κτενίζομε τὰ μαλλιά μας. Ὁ καθένας μας ἔχει χωριστὴ πετσέτα καὶ τσατσάρα. Ἔτσι προστατεύομε καλλίτερα τὴν υἰεία μας.

Τὰ χέρια μας πρέπει νὰ τὰ πλένομε καὶ κάθε φορά, πού πιάνομε ἀκάθαρτα πράγματα ἢ χαϊδεύομε ἕνα ζῶο.

Ποτὲ δὲν κόβομε τὰ νύχια μὲ τὰ δόντια, ἀλλὰ μὲ τὸ ψαλίδι. Ἔτσι δὲν γεμίζομε τὸ στόμα μὲ μικρόβια.

Κάθε Σάββατο βράδυ κάνομε **ζεστὸ λουτρό**. Πλένομε καλὰ ὅλο μας τὸ σῶμα μὲ ἄφθονο νερὸ καὶ σαποῦνι.

Γιὰ τὴ μύτη μας ἔχομε πάντοτε καθαρὸ μανδῆλι.

Σήμερα ἐκάναμε συζήτησι γιὰ τὴν καθαριότητα. Ἡ δασκάλια μᾶς εἶπε : «**Όταν εἴμεθα καθαροί, ἔχομε υἰεία καὶ καλὴ ἐμφάνισι**». Ὑστερα ἐκρέμασε στὸν τοῖχο μίαν πινακίδα, πού ἔγραφε :

«Ἡ καθαριότητα εἶναι μισὴ ἀρχοντιά».

Μάθημα 35

Τροφή και ανάπαυσις

Γιὰ νὰ κτισθῆ ἓνα σπίτι χρειάζονται τοῦβλα, σίδερα,τσιμέντο καὶ ἄλλα ὑλικά. Γιὰ νὰ γίνῃ τὸ σῶμα μας, χρειάζονται διάφορα ὑλικά, πού τὰ παίρνομε κυρίως ἀπὸ τὶς **τροφές**.

Τὸ γάλα, τὸ κρέας, τὰ αὐγά, τὸ βούτυρο, τὰ λαχανικά καὶ τὰ φρούτα εἶναι οἱ πιὸ **θρεπτικὲς τροφές**. Τὸ κρασί, ἡ μύρα καὶ τὸ οὔζο βλάπτουν τὰ παιδιὰ.

Στὸ φαγητό μας ἔχομε τὶς παρακάτω ὑγιεινὲς συνηθειές :

—Δὲν τρώγομε βιαστικά, ἀλλὰ σιγὰ καὶ μασᾶμε καλὰ τὴν τροφή, ὥστε νὰ μὴ κουράζεται τὸ στομάχι μας στὴ χώνευσι.

—Τρώγομε τὴν ἴδια ὥρα κάθε ἡμέρα καὶ τρεῖς φορές (πρωτὶ-μεσημέρι-βράδυ), ὥστε νὰ ξεκουράζεται τὸ στομάχι μας.

—Τρώγομε ἀπ' ὅλα τὰ φαγητὰ καὶ πίνομε πολὺ γάλα. Ἔτσι δίνομε στὸ σῶμα μας κάθε τί, πού χρειάζεται.

—Τρώγομε κανονικά. Οὔτε πάρα πολὺ, οὔτε ὀλίγο. Ἔτσι δὲν κουράζομε τὸ στομάχι καὶ ἀποφεύγομε τὸ πάχος, πού εἶναι βλαβερό. Μετὰ τὸ φαγητό πλένομε πάντοτε τὰ δόντια μας.

—Δὲν τρώγομε πολὺ ζεστό, μὰ οὔτε καὶ πολὺ παγωμένο τὸ φαγητό μας. Ἔτσι προφυλάγομε τὰ δόντια καὶ τὸ στομάχι μας.

Ὅποιος τρώγει καὶ πίνει κανονικά, σπάνια ἀρρωσταίνει.

Μετὰ τὴν ἐργασία καὶ τὸ φαγητό ἀναπαυόμεθα. Ἔτσι παίρνομε νέες δυνάμεις καὶ ἀρχίζομε πάλι τὴ δουλειά μὲ ὄρεξι.

Μάθημα 36

Πώς ντυνόμεθα κατά τις διάφορες εποχές

“Όλο τὸ χρόνο δὲν ντυνόμεθα τὸ ἴδιο. Κάθε ἐποχὴ φοροῦμε διαφορετικὰ ροῦχα.

Τὸν **χειμῶνα**, γιὰ νὰ προφυλαχθοῦμε ἀπὸ τὸ κρύο, φοροῦμε μάλλινα ροῦχα καὶ παλτά.

Τὴν **ἄνοιξι**, ἐπειδὴ ὁ καιρὸς εἶναι μαλακός, οἱ ἄνδρες φοροῦν ἑλαφρὰ μάλλινα κοστούμια καὶ καπαρντίνες. Οἱ γυναῖκες ταγιέρ. Τὰ ἀγόρια πουλόβερ καὶ σακκάκια. Τὰ κορίτσια ζακέττες.

Τὸ **καλοκαίρι**, ἐπειδὴ κάνει ἰζέστη ἀνυπόφορη, ντυνόμεθα πολὺ ἑλαφρά. Οἱ ἄνδρες συνήθως δὲν φοροῦν σακκάκι, ἀλλὰ μόνον παντελόνι καὶ πουκάμισο. Οἱ γυναῖκες ἑλαφρὰ λινὰ ἢ βαμβακερὰ φορέματα. Τὸ ἴδιο καὶ τὰ κορίτσια. Τὰ ἀγόρια κοντομάνικο πουκάμισο καὶ παντελόνι.

Τὸ **φθινόπωρο** ντυνόμεθα, ὅπως τὴν ἄνοιξι. Οὔτε πολὺ βαρειά, οὔτε ἑλαφρά.

Μὲ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ καιροῦ ἤμπορεῖ νὰ κρυώσωμε καὶ ν' ἀρρωστήσωμε. Γι' αὐτὸ προσέχομε τὸ ντύσιμό μας.

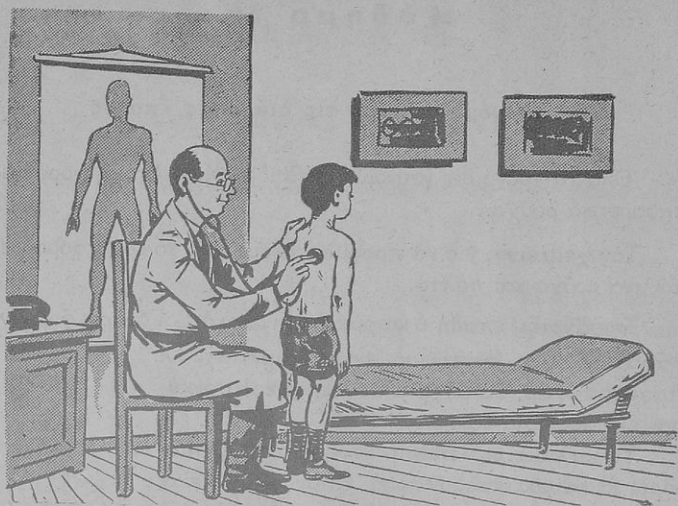
Γιὰ νὰ ἔχομε **καλὴ ἐμφάνισι**, διατηροῦμε πάντοτε καθαρὰ καὶ περιποιημένα τὰ ροῦχα μας.

Τὰ βουρτσίζομε καὶ τὰ σιδερώνομε συχνά. Τὰ ράβομε, μόλις σχισθοῦν. Καθαρίζομε ἀμέσως τοὺς λεκέδες. Ράβομε τὰ κουμπιά, μόλις εἶναι ἔτοιμα νὰ κοποῦν. Δὲν γεμίζομε τὶς τσέπες μας μὲ περιττὰ πράγματα.

Διατηροῦμε καθαρὰ καὶ τὰ παπούτσια μας. Τὰ γυαλίζομε κάθε ἡμέρα κι ἔχομε τὰ κορδόνια μας καλοδεμένα.

Τέλος, κόβομε συχνὰ τὰ μαλλιά, γιὰ νὰ εἶναι ὠραῖο τὸ κεφάλι μας.

Μάθημα 37

Πώς μᾶς βοηθοῦν οἱ ἄλλοι στὴ διατήρησι τῆς ὑγείας μας

Στὴ διατήρησι τῆς ὑγείας μᾶς βοηθοῦν : ὁ γιατρός, ὁ φαρμακοποιός, οἱ νοσοκόμες καὶ ἡ μητέρα μας.

Ὁ γιατρός μᾶς θεραπεύει, ὅταν ἀρρωστήσωμε. Ὅριζει ποιά φάρμακα θὰ πάρωμε καὶ τί θὰ κάνωμε, γιὰ νὰ θεραπευθοῦμε.
Ὅταν συμμορφωνώμεθα σ' ὅλες τὶς ὁδηγίες του, γινόμεθα γρήγορα καλά.

Ἀπὸ τὸ **φαρμακοποιό** ἀγοράζομε τὰ φάρμακα.

Ὅταν ἀρρωστήσωμε βαρειά, θεραπευόμεθα στὸ **νοσοκομείο**. Ἐκεῖ μᾶς περιποιοῦνται οἱ **νοσοκόμες**.

Οἱ ἀρρώστιες γίνονται ἀπὸ τὰ **μικρόβια**.

Τὰ μικρόβια εἶναι κάτι πολὺ μικρὰ σκουληκάκια, ποὺ μπαίνουν στὸ σῶμα μας ἀπὸ τὸ στόμα καὶ τὶς πληγές.

Γιὰ νὰ προφυλαχθοῦμε ἀπὸ τὶς μεταδοτικὲς ἀρρώστιες, μᾶς κάνει ὁ γιατρός **δαμαλισμό** καὶ **ἐμβολιασμό**.

Δαμαλισμός γίνεται, ὅταν ὁ γιατρός χαράσσει τὸ χέρι ἢ τὸ πόδι μας μ' ἓνα μαχαιράκι καὶ ρίχνει ἐπάνω τὸ φάρμακο.

Ἐμβολιασμός γίνεται, ὅταν ὁ γιατρός ρίχνῃ τὸ φάρμακο στὸ σῶμα μας μὲ ἔνεσι.

Η ΑΝΟΙΞΙΣ

(Μάρτιος - Ἀπρίλιος - Μαΐος)

Μάθημα 38

Ὁ καιρὸς καὶ ἡ φύσις κατὰ τὴν ἀνοιξί

Ἦλθεν ἡ ἀνοιξίς, ἡ πιὸ ὠραία ἐποχὴ τοῦ χρόνου. Ὁ καιρὸς ἄλλαξε. Δὲν πέφτει χιόνι, ἀλλὰ κάποτε-κάποτε βρέχει. Ἐπαψε τὸ φύσημα τοῦ βορριᾶ. Ἐσταμάτησε τὸ κρῦο κι ἄρχισε ζέστη γλυκειά. Οἱ ἡμέρες μεγαλώνουν καὶ οἱ νύκτες μικραίνουν.

Ὅλη ἡ φύσις ἐξύπνησε. Ὅλα ὁμόρφηναν. Ἡ γῆ ἐστολίστηκε μὲ πράσινα χορτάρια. Τὰ δένδρα ἀνθισαν. Ἐβγαλαν καὶ νέα φύλλα. Οἱ παπαροῦνες βάφουν κόκκινα τὰ χωράφια καὶ τὰ λειβάδια. Λογῆς - λογῆς λουλούδια, μυρωδάτα καὶ πολύχρωμα, χύνουν στὸν ἀέρα τὸ ἄρωμά τους.

Ὅλα εἶναι χαρούμενα τὴν ἀνοιξί. Τὰ μελίτσια βουίζουν γύρω στὰ λουλούδια. Τὰ πουλιὰ κελαηδοῦν καὶ κτίζουν τῆς φωλιές τους. Οἱ πεταλοῦδες μὲ τὰ χρωματιστὰ πτερά τους γεμίζουν τὸν

άερα. Τὰ χελιδόνια ἤλθαν ἀπὸ τὸ μακρινὸ τους ταξίδι. Τὰ πρό-
βατα καὶ τ' ἄλλα ζῶα βόσκουν στὸ λειβάδι.

Τὸ χῶμα τῆς γῆς ἐξεστάθηκε. Τὰ φίδια, οἱ σαῦρες, οἱ νυκτε-
ρίδες, οἱ χελῶνες, οἱ βάτραχοι ἐξύπνησαν ἀπὸ τὴ **χειμερινή τους**
νάρκη. Τὰ παιδιὰ παίζουν χαρούμενα στὸ ὑπαιθρο.

Λυώνουν τὰ χιόνια στὰ βουνά. Τὸ νερό τους τρέχει γάρ-
γαρα στὰ ποταμάκια μὲ γλυκὸ κελάρισμα.

Τί ώραῖα, ποῦ εἶναι τὴν ἀνοιξι!

Τί λένε γιὰ τοὺς μῆνες τῆς ἀνοίξεως

1. Ὁ Μάρτης ὁ πεντάγνωμος
πέντε φορὲς ἐχιόνισε.
Καὶ πάλιν ἐμετάνοιωσε,
ποῦ δὲν ἐξαναχιόνισε.
2. Ἄν κάνη ὁ Ἀπρίλης δυὸ νερὰ
κι ὁ Μάης ἄλλο ἓνα,
χαρὰ σ' ἐκεῖνον τὸ ζευγᾶ,
ποῦ ἔχει πολλὰ σπαρμένα.

Ἕ ν ο ι ξ ι ς

Ἦλθε ἡ ἀνοιξις καὶ νά.
Λυώνει πιά τὸ χιόνι.
Βάζει ἡ γῆ τὰ γιορτινὰ
καὶ λουλούδια ἀπλώνει.

Γύρισε μ' ἄλλα πουλιὰ
μαῦρο χελιδόνι.
Καὶ μᾶς κτίζει τὴ φωλιὰ
κάτω ἀπ' τὸ μπαλκόνι.

Μάθημα 39

Ποιές δουλειές κάνουν οι κάτοικοι κατά την άνοιξη

Οι γεωργοί τήν άνοιξη σπέρνουν καλαμπόκι, βαμβάκι, κανάβι, λινάρι, φασόλια, ρεβύθια, άράπικο φυστίκι και σησάμι. Φυτεύουν καπνά και ποτιστική πατάτα. Θερίζουν τὰ σανά.

Οι κηπουροί μεταφυτεύουν από τὰ σπαρτά σὲ βραγιές τὰ φυτάνια τῆς ντομάτας, τῆς μελιτζάνας, τῆς πιπεριάς, τῆς κολοκυθιάς και τῆς ἀγγουριάς. Σκαλίζουν και ποτίζουν τὰ λαχανικά.

Οι δενδροκόμοι καλλιεργοῦν τοὺς ἐλαιῶνες και τοὺς ὀπωρῶνες. Φυτεύουν δαμασκηνιές, συκιές, κυδωνιές, ροδιές και βυσσινιές. Μπολιάζουν τὰ ἄγρια δένδρα, γιὰ νὰ γίνουν ἡμερα. Ραντίζουν τὰ δένδρα μὲ φάρμακα και ἀσπρίζουν τοὺς κορμούς των.

Οι ἀμπελουργοί κορφολογοῦν, βοτανίζουν, θειαφίζουν και ραντίζουν τὰ ἀμπέλια και τὶς σταφίδες τους.

Οι βοσκοί ἀφήνουν τοὺς κάμπους κι ἀνεβαίνουν στὰ ὑψηλά βουνά. Κάνουν βούτυρο, τυρὶ και μυζήθρα.

Στὶς πόλεις οἱ κάτοικοι ἐργάζονται και τήν άνοιξη στὰ ἐργοστάσια, στὰ καταστήματα, στὰ γραφεῖα κ.λ.π.

Στὰ ἐργοστάσια φτιάχνουν ὑφάσματα, φάρμακα, ἐργαλεῖα, μηχανές, δέρματα, ἔπιπλα, γυαλικά και πολλὰ ἄλλα.

Μάθημα 40

Έορτές, ήθη και έθιμα κατά την άνοιξη

Οί κυριώτερες έορτές τής άνοιξεως είναι έπτά :

1. Στις 25 Μαρτίου ο **Ευαγγελισμός τής Θεοτόκου** και ή **Έθνική μας έορτή**.
2. Στις 23 'Απριλίου του **Άγίου Γεωργίου**.
3. Στις 21 Μαΐου του **Άγίου Κωνσταντίνου**.
4. Οί **Άποκριές**.
5. Τών **Βαΐων**.
6. **Η Μεγάλη Παρασκευή**.
7. Τò **Πάσχα** ή ή **Λαμπρή**.

Στις 25 Μαρτίου έορτάζομε τήν **Έθνική μας έορτή**, με δοξολογίες, παρελάσεις, χορούς και λαμπαδηφορίες. Έορτάζει και τò σχολείο μας. Όλοι οί μαθηταί πηγαίνομε στο ήρωο και τò στεφανώνομε.

Σάν αύτή τήν ήμέρα τόν παλιό καιρό έκάναμε έπανάστασι. Έπολεμήσαμε με τούς Τούρκους, που είχαν σκλαβώσει τήν πατρίδα μας. Τους ένίκησαμε και έλευθερώσαμε τήν Ελλάδα μας.

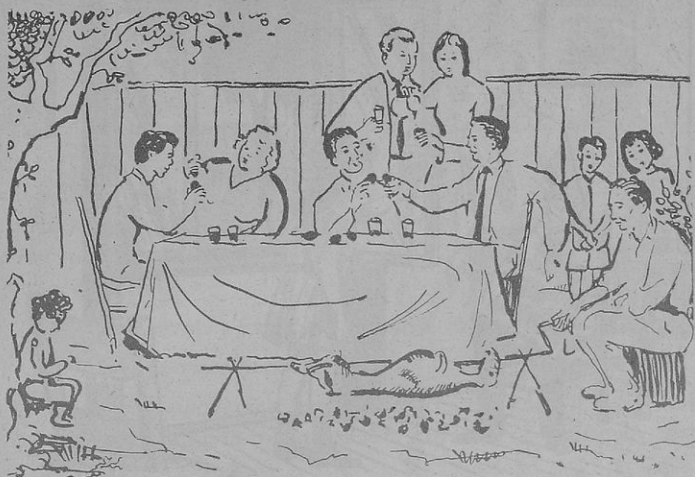
Τήν άνοιξη έχομε πολλά και ώραία ήθη και έθιμα.

Τις **Άποκριές** ντυνόμεθα μασκαράδες και γλεντάμε.

Τήν **Καθαρά Δευτέρα** πηγαίνομε στήν έξοχή. Έκει έορτάζομε τὰ **κούλουμα**, με τραγούδια και χορούς. Τρώγομε λαγάνες και νηστίσιμα (έλιές, χαλβά, τουρσιά, παραμά κ.ά.).

Τήν **Κυριακή τών Βαΐων** μάς δίνει ó Παπᾶς στήν Έκκλησία κλαδάκια άπό δάφνη (βάγια).

Τή **Μεγάλη Παρασκευή** έορτάζομε τήν Ταφή του Χριστου μας. Γύρω στο κουβούκλιο του Έπιταφίου ψάλλομε « Η ζωή έν τάφω », « Άξιον έστί », « Αί γενεαί πᾶσαι ». Ντάν ! Ντάν ! Ντάν ! κτυπάει λυπητερά ή καμπάνα τής Έκκλησίας. Με πομπή γυρίζομε τόν Έπιτάφιο στους δρόμους. Όλοι μας συγκινημένοι κρατάμε άναμμένες λαμπάδες.

Μάθημα 41

Ἡθῆ καὶ ἔθιμα κατὰ τὸ Πάσχα καὶ τὴν Πρωτομαγιά

Τὸ Πάσχα εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἑορτὴ τῆς θρησκείας μας. Μ' ἄσπρες λαμπάδες πηγαίνομε τὰ μεσάνυκτα στὴν Ἐκκλησία. Σὲ λίγο ὁ Παπᾶς ψάλλει «Χριστὸς ἀνέστη...». Τί πυροτεχνήματα καὶ τί κρότοι ἀκούονται τότε!

Μετὰ τὴν Ἀνάστασι γυρίζομε στὸ σπίτι καὶ τρώγομε τὴ μαγειρίτσα τῆς Λαμπρῆς. Τσουγκρίζομε τὰ κόκκινα αὐγά. «Χριστὸς Ἀνέστη»—«Ἀληθῶς Ἀνέστη» ἀκούεται παντοῦ.

Σὲ πολλὰ σπίτια ψήνουν ἀρνὶ στὴ σούβλα. Τραγουδοῦν καὶ χορεύουν. Ὅλη ἡ Ἑλλάδα μας γλεντάει. Γλεντοῦν καὶ στοὺς στρατῶνες. Εἶναι ἑορτὴ μεγάλης χαρᾶς.

Τὴν Πρωτομαγιά μεγάλοι καὶ μικροὶ πηγαίνουν ἐκδρομῆ. Ἀδειάζουν τὰ σπίτια καὶ τὰ σχολεῖα. Γεμίζει ἡ ἐξοχὴ. Ἐκεῖ ἑορτάζομε τὴν ἑορτὴ τῶν λουλουδιῶν καὶ τῆς ἐργασίας. Διασκεδάζομε καὶ χαιρόμεθα τὸ ὑπαιθρο. Μαζεύομε λουλούδια καὶ κάνομε στεφάνια. Ὅταν γυρίσωμε στὸ σπίτι, τὰ κρεμάμε στὶς πόρτες.

Ἐμεῖς τὰ παιδιὰ τραγουδάμε τὸ τραγούδι τοῦ Μᾶη:

Ὁ Μᾶιος μᾶς ἔφθασε ἐμπρὸς βῆμα ταχύ,
νὰ τὸν προὔπαντήσωμε παιδιὰ στὴν ἐξοχὴ.

5η ΕΝΟΤΗΣ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ

Μάθημα 42

Ἡ συμπεριφορά μας πρὸς τοὺς γονεῖς

Ὅλοι μας ἔχομε ἀνάγκη ἀπὸ φαγητό, ρούχα, παπούτσια, βιβλία καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα. Ποιὸς μᾶς τὰ φέρνει; Ὁ πατέρας μὲ τὴν ἀδιάκοπη ἐργασία του.

Ἄλλὰ καὶ ἡ μητέρα πόσο κουράζεται γιὰ μᾶς! Συνεχῶς ἐργάζεται στὸ σπίτι. Ζυπνᾷ πρῶτη καὶ κοιμᾷται τελευταία.

Γι' αὐτὸ ὅλα τὰ παιδιά ἀγαπᾶμε καὶ σεβόμεθα τοὺς γονεῖς μας. Ὑπακούομε στὶς συμβουλές τους. Τοὺς βοηθοῦμε στὶς ἐργασίες τους. Δὲν τοὺς στενοχωροῦμε. Κάνομε πρόθυμα ὅ,τι μᾶς λέγουν. Δὲν τοὺς ἀνησυχοῦμε μὲ τίς ἀταξίες μας. Δὲν τοὺς ἀντιμιλάμε. Τοὺς φερόμεθα μὲ καλοὺς τρόπους. Πάντοτε κυττᾶμε πῶς θὰ τοὺς εὐχαριστήσωμε. Δὲν γκρινιάζομε, οὔτε πεισμώνομε. Δὲν μαλώνομε μὲ τὰ ἀδελφάκια μας, οὔτε τὰ ζηλεύομε. Μέσα στὸ σπίτι εἴμεθα χαρούμενοι, φρόνιμοι καὶ ὑπομονετικοί.

Στὴν ἑορτὴ καὶ στὰ γενέθλια τοὺς προσφέρομε ἀνθη, τοὺς φιλάμε τὸ χέρι καὶ τοὺς εὐχόμεθα «Χρόνια πολλά».

Ἡ συμπεριφορά μας πρὸς τὴ δασκάλα μας

Πόσο κουράζεται ἡ δασκάλα νὰ μᾶς μάθῃ γράμματα! Γι' αὐτὸ κι ἐμεῖς τὴν ἀγαπᾶμε, σὰν μητέρα μας. Τὴν σεβόμεθα. Ἀκοῦμε ὅ,τι μᾶς λέγει. Δὲν τῆς κρύβομε τίποτε. Τῆς μιλοῦμε μὲ καλοὺς τρόπους.

—“Ὅταν μπαίνειν στὴν τάξι, σηκωνόμεθα ὄρθιοι.

—Δὲν τὴν στενοχωροῦμε.

—Δὲν τὴν ἐνοχλοῦμε ποτὲ μὲ τὶς ἀτάξιες καὶ τὶς φωνές μας. Δὲν τρέχομε μέσα στὸ σχολεῖο. Οὔτε κτυπᾶμε τὰ πόδια μας μέσα στὴν τάξι.

—Τῆς μιλάμε στὸν Πληθυντικό.

—Στὸ δρόμο τὴ χαιρετᾶμε πρῶτοι.

—Βαδίζομε ἀριστερά της, ἂν περπατᾶμε μαζί της.

—“Ὅταν ἐορτάζη ἢ ἔχη τὰ γενέθλια, ὁ ἀρχηγὸς τῆς τάξεως τῆς προσφέρει ἄνθη καὶ τῆς εὔχεται **«Χρόνια πολλά»**.

—Δὲν τὴν διακόπτομε, ὅταν μιλῇ. Περιμένομε νὰ τελειώσῃ πρῶτα κι ὕστερα τῆς ζητᾶμε τὴν ἄδεια νὰ μιλήσωμε.

—Προσπαθοῦμε πάντοτε νὰ τὴν εὐχαριστήσωμε. Γι' αὐτὸ προσέχομε τὴ διδασκαλία της. Ἐτοιμάζομε ὅλα τὰ μαθήματά μας. Γράφομε ὠραῖα. Παίρνομε μέρος στὴ συζήτησι τῆς τάξεως. Δὲν ἀπουσιάζομε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, χωρὶς σοβαρὴ αἰτία.

—Πρὶν μποῦμε στὴν τάξι, κτυπᾶμε τὴν πόρτα καὶ τὴν κλείνομε, χωρὶς θόρυβο.

—Ἀγαπᾶμε καὶ προσέχομε τὰ πράγματα τοῦ σχολείου.

—Δὲν μαλώνομε μὲ τοὺς συμμαθητὰς μας. Οὔτε τοὺς καθηγοροῦμε.

—Μιλᾶμε μὲ καλοὺς τρόπους στοὺς συμμαθητὰς μας.

—Πρὶν μποῦμε στὸ σχολεῖο, καθαρίζομε καλὰ τὰ παπούτσια μας, ἂν εἶναι λασπωμένα.

Οί καλοί τρόποι συμπεριφοράς προς τους άλλους

Πρέπει να φερόμεθα με ευγένεια και με καλούς τρόπους προς όλους τους άλλους ανθρώπους.

Ἡ ἀληθινή ευγένεια δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ ἡ ἐπιθυμία μας νὰ τοὺς εἴμεθα εὐχάριστοι.

Ὁ ευγενικός ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ ἔχη πάντοτε καλούς τρόπους συμπεριφοράς. Δὲν θίγει, οὔτε προσβάλλει κανέναν στὸ παραμικρό. Κι ἂν τοῦ ποῦν κάτι προσβλητικό, δὲν δίνει σημασία. Οὔτε προσπαθεῖ νὰ τὸ ἀνταποδώσει. Σέβεται τὶς γνώμες τῶν ἄλλων. Φαίνεται εὐχάριστος σ' ὅλους. **Δὲν κάνει ποτὲ κακὸ σὲ κανέναν.**

Νά! μερικοὶ καλοὶ τρόποι συμπεριφοράς.

—Ὅταν περνᾷ ἀπὸ τὸ μέρος, ποὺ παίζομε, ἕνας Παπᾶς, διακόπτομε τὸ παιγνίδι μας καὶ τοῦ φιλοῦμε τὸ χέρι.

—Ποτὲ δὲν κοροιδεύομε τοὺς γέροντας, τοὺς καμπούρηδες, τοὺς ἀναπήρους καὶ τοὺς τυφλοὺς, ἀλλὰ τοὺς βοηθοῦμε μὲ προθυμία.

—Γιὰ νὰ εἴμεθα **ἀνεκτοὶ** καὶ εὐχάριστοι στοὺς γείτονάς μας δὲν παίζομε στὰ πεζοδρόμιά τους τὸ μεσημέρι, ποὺ κοιμῶνται. Δὲν τοὺς ἐνοχλοῦμε μὲ τὶς φωνὲς καὶ τὶς ἀταξίες μας. Δὲν κτυπᾶμε τὸ κουδούνι τους, χωρὶς λόγο. Οὔτε ρίχνομε πέτρες ἢ τόπια στὰ τζάμια τους.

—Δὲν παραλείπομε ποτὲ νὰ ἐρωτήσωμε ἕναν γνωστό μας γιὰ τοὺς ἰδικούς του, μὲ τὴν ἐρώτησι: **«Εἶναι ὅλοι καλὰ στὸ σπίτι;»**

—Γιὰ νὰ ἔχη τὴν ἀξία τῆς ἡ ευγένεια, δὲν πρέπει νὰ γίνεται κουραστικὴ μὲ τὶς πολλὰς ἐρωτήσεις.

—Στὰ δημόσια κέντρα εἴμεθα φρόνιμοι. Δὲν φωνάζομε. Οὔτε γελᾶμε δυνατὰ. Οὔτε κάνομε κρότους ἢ ἀταξίες.

—Ὅταν μᾶς προσφέρουν κάτι σ' ἕνα σπίτι, δὲν ἀρνούμεθα νὰ τὸ πάρωμε, γιὰτὶ προσβάλλομε τοὺς οἰκοδεσπότες.

—Δὲν ἀφήνομε ποτὲ κανέναν νὰ περιμένῃ στὸ ραντεβού, ποὺ ἔδωσαμε.

Πώς χαιρετάμε με καλούς τρόπους

Τὰ Ἄχραντα Μυστήρια, τὸ Σταυρό, τὴ Σημαία, τὸν Ἐθνικὸ Ὑμνο, τὸ Βασιλέα, τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς χαιρετάμε, στεκόμενοι ὄρθιοι σὲ στάσι προσοχῆς.

Ὅταν συναντήσωμε ἕναν, τὸν χαιρετάμε μετὶ τῆς εὐχῆς: «**Καλημέρα Σας**», «**Καλησπέρα Σας**» κλπ. Βάζομε πάντοτε τὸ Σας, ἂν εἶναι μεγαλύτερός μας.

Αὐτὸς θὰ μᾶς ἀπαντήσῃ: «**Καλημέρα**» ἢ «**Καλῶς τον**» ἢ «**Καλῶς ὠρισε**».

Ὅταν φύγωμε, τὸν ἀποχαιρετάμε μετὶ τῆς εὐχῆς: «**Χαίρετε**», «**Καλὴ νύκτα σας**» κλπ. Αὐτὸς θὰ μᾶς ἀπαντήσῃ: «**Στὸ καλό**», «**Καλὸ βράδυ**», «**Καλὸ ὕπνο**», «**Καλὸ ξημέρωμα**», «**Ὡρα καλὴ**» κλπ.

Γιὰ νὰ δείξωμε στοὺς μεγαλύτερους μας, ὅτι τοὺς σεβόμεθα, τοὺς χαιρετάμε πρῶτοι, χωρὶς νὰ τοὺς δώσωμε τὸ χέρι. Περιμένομε νὰ μᾶς δώσουν αὐτοὶ τὸ χέρι τους. **Ποτὲ δὲν δίνει τὸ χερὶ πρῶτος ὁ μικρότερος στὸν μεγαλύτερο ἢ στὸν ἀνώτερο.**

Τῆς εὐχῆς: «**Γειά σου**» ἢ «**Γειά Σας**» ἢ «**Ἐντίο σας**» δὲν τῆς λέγομε στοὺς μεγαλύτερους μας.

Ὅταν χαιρετάμε τὸ Διευθυντὴ τοῦ σχολείου ἢ ἄλλους ἀνωτέρους μας, λέγομε «**Καλημέρα Σας, Κύριε Διευθυντά**», ἢ «**Καλημέρα Σας, Κύριε Τάδε**».

Στὸν ἀποχαιρετισμὸ προτιμάμε τὴν εὐχὴ «**Χαίρετε**».

Ὅταν χαιρετάμε ἢ μιλάμε δὲν μασᾶμε τσίγκλες ἢ μαστίχα. Οὔτε χασμουριόμεθα. Οὔτε βάζομε τὰ δάκτυλα στὴ μύτη. Ἄν τύχη νὰ βήξωμε ἢ νὰ φτερνισθοῦμε, σκεπάζομε τὸ στόμα καὶ τὴ μύτη μετὶ τὸ μανδύλι μας.

Ὅταν μπῆ στὴν τάξι ἢ στὸ σπίτι μας ἕνας ἐπισκέπτης, σηκωνόμεθα καὶ μένομε ὄρθιοι, ἕως ὅτου καθίσῃ.

Μάθημα 46

Πώς μιλάμε με καλούς τρόπους

Πόσο καλό είναι να μιλάμε ώραια και να είμεθα ευχάριστοι στους **ἀκροατάς μας** !

—Γι' αυτό δὲν φωνάζομε ποτέ, ὅταν συζητᾶμε, ἀλλὰ μιλάμε με γλυκειά, χαμηλή και ὁμορφη φωνή. Μὲ μέτριο τόνο. Οὔτε δυνατά, οὔτε σιγά. Ἄργα, καθαρά και ὄχι ἀδιάκοπα. Ἀφήνομε καιρὸ στους ἄλλους νὰ μᾶς ἀπαντοῦν και ν' ἀλλάζουν θέμα.

—Δὲν σπρώχνομε τὸν συνομιλητή μας, οὔτε τὸν ἐγγίζομε με τὸ χέρι, γιὰ νὰ μᾶς προσέξη.

—Δὲν διακόπτομε τὸν ἄλλον, ὅταν μιλάη.

—Δὲν μιλάμε ὄλο γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας. Οὔτε κατηγοροῦμε τοὺς ἄλλους.

—Δὲν γελάμε πολὺ δυνατά. Οὔτε σχολιάζομε κανέναν.

—**Ψέμματα δὲν λέγομε ποτέ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι τὸ μεγαλύτερο προτέρημα τῶν καλῶν τρόπων.**

—Ὅταν μᾶς ἐπαινοῦν, λέγομε «Σᾶς ευχαριστῶ». Δὲν ζητᾶμε ὁμως τὸν ἐπαινο γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας, οὔτε τὴν κατηγορία γιὰ τοὺς ἄλλους.

—Ποτέ δὲν κρυφακοῦμε, ὅταν μιᾶνε οἱ ἄλλοι.

—**Ποτέ δὲν βλασθημοῦμε τὰ θεῖα.** Οὔτε ὑβρίζομε κανένα.

—Πάντοτε συζητᾶμε, χωρὶς νὰ νευριάζομε, χωρὶς νὰ θυμῶ-
ωμε και χωρὶς νὰ ξεχνᾶμε τὴν εὐγένεια.

—Χρησιμοποιοῦμε τὸν Πληθυντικό, ὅταν συζητᾶμε με τοὺς ἀνωτέρους ἢ με τοὺς πολὺ μεγαλυτέρους μας.

—Ἀπαντᾶμε ἀμέσως και πρόθυμα, ὅταν μᾶς ἐρωτοῦν.

—Ὅταν εὐρισκώμεθα σὲ μιὰ συντροφιά, δὲν κρυφομιλάμε ποτέ μ' ἕναν.

—Δὲν προσβάλλομε ποτέ κανένα με τὰ λόγια μας.

—Δὲν μένομε καθισμένοι, ὅταν ὁ μεγαλύτερος, πού μᾶς μιᾶ, στέκεται ὄρθιος.

—Τέλος, ἀκοῦμε με προσοχή και ἐνδιαφέρον τὴν ὁμιλία τῶν ἄλλων.

Μάθημα 47

Πώς τρώγουμε με καλούς τρόπους

Όταν πάμε στο σπίτι για το φαγητό και δεν το έχει έτοιμάσει ακόμη η μητέρα, περιμένουμε να έτοιμασθή, χωρίς να γκριιάζουμε.

Μόλις καθίσουμε στο τραπέζι, ξεδιπλώνουμε την πετσέτα και την απλώνουμε στα γόνατά μας. Τα μικρά παιδιά την δένουν γύρω στο λαιμό τους.

— Αρχίζουμε να τρώγουμε, όταν σεβρισθούν όλοι.

— Τρώγουμε σιγά-σιγά και μασάμε καλά την τροφή μας.

— Με γεμάτο το στόμα δεν πίνουμε νερό, ούτε μιλάμε.

— Δεν κάνουμε πολλά ψίχουλα, ούτε και σχέδια επάνω στο τραπέζομάνδηλο.

— Ποτέ δεν βάζουμε το μαχαίρι στο στόμα. Ούτε παίζουμε με τα μαχαιροπήρουνα. Ούτε καθαρίζουμε το πιάτο με ψωμί.

— Ποτέ δεν φτύνουμε κάτι από το στόμα μας στο πιάτο.

— Δεν σκύβουμε επάνω στο πιάτο. Δεν άκουμπάμε τους άγκωνες στο τραπέζι. Ούτε καθαρίζουμε τα πηρούνια στο τραπέζομάνδηλο. Τρώγουμε τη σούπα μας ήσυχα και δεν τη ρουφάμε.

Μάθημα 48

Πώς βαδίζουμε με καλούς τρόπους και υγιεινές συνήθειες α) Καλοί τρόποι

—Στους δρόμους βαδίζουμε φρόνιμα και προσεκτικά. Δεν σπρώχνουμε και δεν ένοχλούμε τους άλλους. Ούτε εμποδίζουμε την κυκλοφορία τῶν πεζῶν και τῶν αυτοκινήτων.

—Όταν εἶναι ἀνάγκη νὰ παραμερίσωμε ἕναν, τοῦ ζητᾶμε συγγνώμην.

—Βαδίζουμε πάντοτε στοῦ πεζοδρόμιου δεξιὰ κι ὄχι στοῦ κατὰ-στρωμα τοῦ δρόμου.

—Ποτέ δὲν ρίχνουμε στοὺς δρόμους φλουδες ἀπὸ φροῦτα. Ἦμπορεῖ νὰ πῆς πατήση κανεὶς και νὰ πέση.

—Ποτέ δὲν ρίχνουμε ἀπὸ τὸ σπῆτι μας στοῦ δρόμο χαρτιά, κουτιά και ἄλλα ἄχρηστα πράγματα.

—Βοηθᾶμε τοὺς γέροντας, τοὺς ἀναπήρους και τοὺς τυφλοὺς νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ ἕνα πεζοδρόμιο στοῦ ἄλλο.

—Όταν βαδίζουμε στοῦ δρόμο, δὲν γυρίζουμε πίσω μας, γιὰ νὰ ἰδοῦμε ἕνα γέροντα ἢ ἕνα καμπούρη ἢ ἕναν περιέργα ντυμένον.

—Ποτέ δὲν φτύνουμε στοὺς δρόμους, ἀλλὰ στοῦ μανδῆλι μας.

—Όλοι ἔχομε ὑποχρέωσι νὰ διατηροῦμε τοὺς δρόμους καθαροὺς. Γι' αὐτὸ ποτέ δὲν πετᾶμε κάτω χαρτιά, κουτιά και ἄλλα ἄχρηστα πράγματα.

—Όταν περπατᾶμε μ' ἕναν ἀνώτερόν μας ἢ μὲ μία κυρία, βαδίζουμε πάντοτε ἀριστερά τους.

β) Ὑγιεινές συνήθειες

Τὸ σῶμα μας εἶναι μία ζωντανὴ μηχανή. Ὅσο περισσότερο δουλεύει, τόσο δυνατώτερο γίνεται. Χρειάζεται ὅμως ν' ἀναπαύεται και νὰ ξεκουράζεται ἀρκετά.

Τὸ ζωηρὸ περπάτημα κάνει τὸ σῶμα μας νὰ δουλεύη. Ὁ περίπατος εἶναι μία θαυμασιὰ υγιεινὴ συνήθεια. Πρέπει ὅμως νὰ γίνεται μὲ βᾶδισμα κανονικό. Μὲ βήματα ὄχι πολὺ μεγάλα και μὲ στάσι τοῦ σώματος ἴσια. Τὸ τρέξιμο και τὸ πῆδημα δυνάμουν τὸ σῶμα τῶν παιδιῶν, ὅταν δὲν γίνεται κατάχρησις.

Μάθημα 49

“Άλλοι καλοί τρόποι συμπεριφορᾶς

1. Στὰ λεωφορεΐα : Στὰ λεωφορεΐα ἔχομε πάντα ἑτοιμο τὸ ἀντίτιμο τοῦ εἰσιτηρίου μας. Μπαίνομε κανονικὰ στὴν «οὐρὰ» καὶ περιμένομε μὲ ὑπομονή τὴ σειρά μας. **“Ὁ εὐγενικὸς ἄνθρωπος δὲν νευριάζει, οὔτε θυμώνει.**” Ἄν σπρώξωμε ἢ πατήσωμε ἔναν ἀθελά μας, τοῦ ζητᾶμε συγγνώμην.

— Ἄνεβοκατεβαίνομε γρήγορα, χωρὶς νὰ ἐμποδίζωμε τοὺς ἄλλους καὶ ἀποφεύγομε νὰ κρατᾶμε μεγάλα πακέτα.

— Προσφέρομε πρόθυμα τὴ θέσι μας σ’ ἓναν ἱερέα ἢ γέροντα ἢ ἀνάπηρο ἢ μιὰ μητέρα, ποὺ κρατᾶει τὸ παιδί της. Τοὺς βοηθᾶμε ἐπίσης στὸ ἀνέβασμα ἢ στὸ κατέβασμα. Ποτὲ δὲν κρυφοκοιτᾶμε σὲ ἐφημερίδα ἢ ἐπιστολή, ποὺ διαβάζουν οἱ ἄλλοι.

2. Στὰ θέατρα : Στὰ θέατρα, τοὺς κινηματογράφους, τὰ τραῖνα καὶ τὰ κέντρα φροντίζομε νὰ μὴ ἐνοχλοῦμε τοὺς ἄλλους μὲ τὶς φωνές, τὶς ἀταξίες καὶ τὰ γέλια μας.

3. Στὰ σπίτια : Πρὶν μποῦμε σ’ ἓνα σπίτι ἢ δωμάτιο ἢ γραφεῖο, κτυπᾶμε τὴν πόρτα καὶ περιμένομε ν’ ἀκούσωμε «**Ἐμπρός**», γιὰ νὰ μποῦμε.

— Προσέχομε νὰ μὴ γίνωνται ζημιές στὸ σπίτι μας ἢ στὰ ξένα σπίτια.

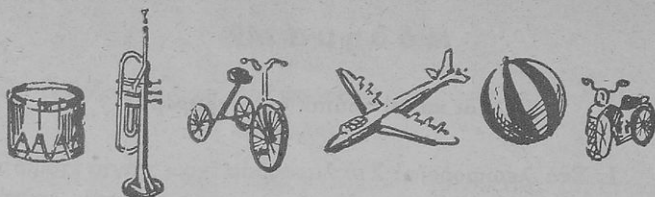
— Λυπούμεθα περισσότερο γιὰ τὶς ζημιές, ποὺ ἔκαναμε στοὺς ἄλλους, παρὰ γιὰ τὶς ζημιές, ποὺ μᾶς ἔκαναν.

— Ὅταν μᾶς δωρίσουν κάτι ἢ μᾶς κάνουν μιὰ διευκόλυνσι ἢ μᾶς ἐπαινέσουν, λέγομε : «**Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ**».

— Ὅταν μπαίνομε σ’ ἓνα σπίτι ἢ κέντρο μ’ ἓναν μεγαλύτερό μας, τὸν ἀφήνομε νὰ περάσῃ πρῶτος.

4. Τὸ τραγούδι. Ὅταν τραγουδᾶμε, δὲν ξεφωνίζομε. Τὸ σιγανὸ τραγούδι εἶναι πιὸ εὐχάριστο καὶ μελωδικὸ ἀπὸ τὸ δυνατὸ.

Γενικὰ φροντίζομε νὰ ἔχωμε καλές σχέσεις μὲ τοὺς ἄλλους. Ν’ ἀποκτήσωμε συνήθειες καλῆς συμπεριφορᾶς. Νὰ εἴμεθα ἀγαπητοὶ καὶ εὐχάριστοι σ’ ὅλους.

Μάθημα 50

Τὰ παιγνίδια μας

Πόση χαρά νιώθουμε, όταν παίζουμε !

Κάθε φορά διαλέγουμε τὰ παιγνίδια, που μᾶ ἀρέσουν και που εἶναι ἀνάλογα με τὴν ἡλικία μας.

Μερικὲς φορές παίζουμε μόνοι μας στοὺς σπιτί με τὸ ἀλογάκι, τὸ ποδήλατο, τὴν κούκλα και τ' ἄλλα παιγνίδια μας. Ἄλλοτε παίζουμε στοὺς παιγνίδια, που εἶναι στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου ἢ στοὺς κέντρο παιδικῆς χαρᾶς (κούνιες, τραμπάλες κ. ἄ.).

Παίζουμε ὁμως και **ὁμαδικὰ παιγνίδια** με τοὺς φίλους μας (κρυφτό, γύρω - γύρω ὄλοι, περνᾶ - περνᾶ ἢ μέλισσα κ. ἄ.).

Στὰ παιγνίδια μας παίζουμε με καλοὺς τρόπους.

—Προσέχομε νὰ μὴ κτυπήσωμε οὔτε ἐμεῖς, οὔτε κανεῖς ἄλλος.

—Παίζουμε τίμια και χωρὶς ζαβολιές.

—Ὅταν κερδίζομε στοὺς παιγνίδια, δὲν ὑπερηφανευόμεθα. Οὔτε φωνάζομε πάρα πολὺ δυνατὰ γιὰ τὴ νίκη μας.

—Ὅταν χάνομε στοὺς παιγνίδια, δὲν θυμώνομε. Οὔτε μαλώνομε. Οὔτε ὑβρίζομε κανέναν. Οὔτε προσπαθοῦμε νὰ εὑρωμε δικαιολογίες.

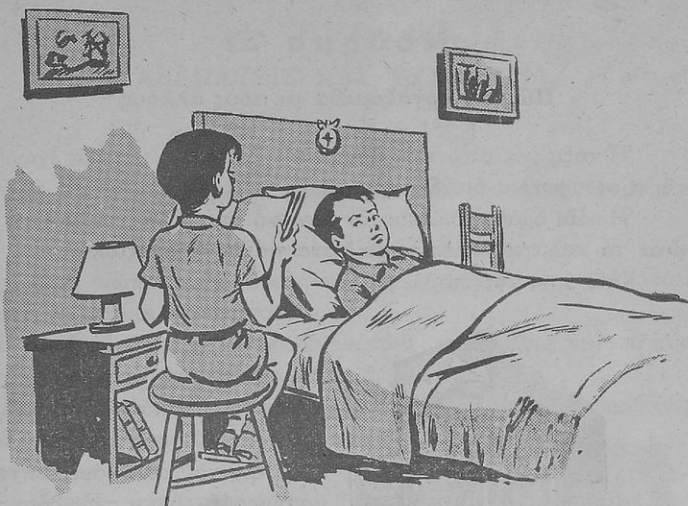
—Σεβόμεθα τὴ σειρά προτεραιότητος τῶν ἄλλων παιδιῶν.

—Ὅταν κουρασθοῦμε, σταματᾶμε τὸ παιγνίδι και ξεκουραζόμεθα σὲ μέρος, που δὲν φυσάει, γιὰ νὰ μὴν κρυῶσωμε.

—Δὲν λερώνομε τὰ ρούχα μας.

—Ἀφήνομε και τ' ἄλλα παιδιὰ νὰ παίζου με τὸ ποδηλάκι, τὴν κούκλα, τὸ τόπι και τ' ἄλλα παιγνίδια μας.

—Δὲν χάνομε, οὔτε καταστρέφομε τὰ παιγνίδια μας, ἀλλὰ φροντίζομε γιὰ τὴν καλὴ διατήρησί τους.

Μάθημα 51

Ἡ φιλία

Κάθε παιδί κάνει παρέα μ' άλλα παιδιά τῆς ἴδιας ἡλικίας. Αὐτοὶ εἶναι **φίλοι** του.

Μὲ τοὺς φίλους μας παίζουμε. Πηγαίνομε μαζί στὸ σινεμά καὶ περίπατο. Βοηθοῦμεθα στὰ μαθήματα. Δανεῖζει ὁ ἓνας στὸν ἄλλον τὰ βιβλία του, τὰ παιγνίδια του κι ὅ,τι ἄλλο χρειασθῆ. Δίνει ὁ ἓνας στὸν ἄλλον γλυκίσματα καὶ μικρὰ δῶρα.

Ὅταν ἀρρωστήσῃ ἓνας φίλος μας, τὸν ἐπισκεπτόμεθα στὸ σπίτι του ἢ στὸ νοσοκομεῖο καὶ τοῦ προσφέρομε ὀλίγα ἄνθη. Τὸν συντροφεύομε καὶ τοῦ λέγομε τὰ μαθήματα τῆς ἡμέρας.

Ἔτσι κάνουν οἱ φίλοι. Βοηθοῦνται μεταξύ τους πάντοτε καὶ περισσότερο στὶς ἀρρώστιες, στὰ ἀτυχήματα καὶ στὶς δύσκολες στιγμές. Αὐτὸ λέγεται **φιλία**.

Ὅταν ἐορτάζουν ἢ ἔχουν τὰ γενέθλια οἱ φίλοι μας, τοὺς ἐπισκεπτόμεθα στὸ σπίτι τους. Τοὺς προσφέρομε ἄνθη ἢ μικρὰ δῶρα καὶ τοὺς εὐχόμεθα «**Χρόνια πολλά**».

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ ἔχωμε φίλους στὴ ζωὴ. Αὐτοὶ χαίρονται στὴ χαρὰ μας καὶ λυποῦνται στὴ λύπη μας. Αὐτοὶ μᾶς παρηγοροῦν στὴ δυστυχία μας.

Μάθημα 52

Πώς συνεργαζόμαστε με τους άλλους

Ἡ τάξις μας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς σχολικῆς χρονιάς ἐχωρίσθηκε σὲ τέσσερις **ὁμάδες ἐργασίας**.

Ἡ κάθε ὁμάδα ἐδιόλεξε τὸν ἀρχηγό της. Ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ εἶναι τὰ καλύτερα καὶ τὰ πιὸ ἱκανὰ παιδιὰ τῆς τάξεως.

Κάθε ἀρχηγὸς ἐπιβλέπει τὴν καθαριότητα τῶν παιδιῶν, ποὺ εἶναι στὴν ὁμάδα του. Τοὺς μοιράζει τὸ ὑλικὸ καὶ τὰ ἐργαλεῖα τῆς χειροτεχνίας. Βάζει τὰ παιδιὰ νὰ βοηθοῦνται μεταξύ τους, ἔτσι ποὺ νὰ μὴν ἔρχεται κανεὶς ἀμελέτητος στὴν τάξι. Λέγει στὸ δάσκαλο ποῖοι ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὴν ὁμάδα του.

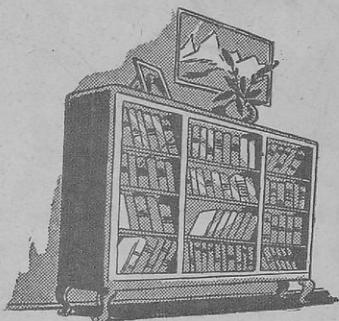
Ἡ πρώτη ὁμάδα ἔχει ἀναλάβει τὸν καθαρισμὸ καὶ τὸν στολισμὸ τῆς τάξεως. Ἡ δευ-

τέρα τὴν τακτοποίησι τῆς βιβλιοθήκης. Ἡ τρίτη τὸ χειροτεχνικὸ ὑλικό. Ἡ τετάρτη τὸν κῆπο.

Στὴν προετοιμασία τῶν ἑορτῶν κάθε ὁμάδα κάνει ἀπὸ μιὰ δουλειά. Μία φτιάνει σχετικὰ χειροτεχνήματα. Ἄλλη φροντίζει γιὰ τὸ στολισμὸ τῆς τάξεως. Ἄλλη γράφει καὶ στέλνει τίς προσκλήσεις. Ἄλλη ἐτοιμάζει τὰ προγράμματα.

Ὁ ἀτομικὸς ἐγωισμὸς δὲν ἔχει θέσι στὴν ὁμαδικὴ ἐργασία. Ὅλοι δουλεύομε μὲ **εὐγενικὴ ἀμιλλα**. Ὁ καθένας μας βάζει ὅλη τὴ δύναμί του καὶ προσφέρει, ὅσο ἡμπορεῖ πιὸ πολλὰ, γιὰ τὴν καλύτερη ἐπιτυχία τῆς ἑορτῆς ἢ τῆς δουλειᾶς μας.

Ὅταν συνεργαζόμεθα, ἀναγνωρίζομε τὶς ἰκανότητες τῶν ἄλλων καὶ σεβόμεθα τὴ σειρὰ προτεραιότητος. Ἀναλαμβάνει καθένας μας μιὰ ἐργασία. Γιὰ κάθε ἐργασία ἐκλέγομε τὸ κατάλληλο παιδί ἢ τὴν κατάλληλη ὁμάδα.

6η ΕΝΟΤΗΣ
ΑΝΑΠΑΥΣΙΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

Μάθημα 53

Πώς ψυχαγωγούμεθα μόνοι και με την οικογένειά μας

*Άλλο είναι **έργασία** και άλλο **ψυχαγωγία**.

Με την έργασία κουραζόμεθα, για να κερδίσωμε χρήματα ή για να μάθωμε γράμματα.

Με την ψυχαγωγία ξεκουραζόμεθα κι αρχίζομε πάλι την έργασία μας με νέες δυνάμεις και με όρεξη.

Γι' αυτό πρέπει 8 ώρες να εργαζόμεθα, 8 να κοιμώμεθα και 8 να ψυχαγωγούμεθα και ν' αναπαυώμεθα.

Μόνοι μας ψυχαγωγούμεθα με τα **παιγνίδια μας**. Με το **ραδιόφωνο**. Με το **γραμμόφωνο**. Με τη **ζωγραφική**. Με την κατασκευή **χειροτεχνικών έργων**. Με την μελέτη **βιβλίων**.

Ψυχαγωγούμεθα ακόμη και με την **περιποίηση των ζώων** του σπιτιού μας. Δεν τα πιάνομε όμως, γιατί κινδυνεύομε να κολλήσωμε διάφορες αρρώστιες, όπως έχινοκόκκους, λύσσα κλπ.

Πηγαίνομε επίσης με την οικογένειά μας περίπατο, έκδρομές, ταξίδια, στα ζαχαροπλαστεία και στον κινηματογράφο, αν παίζη κατάλληλα παιδικά **θεάματα**. Παίζομε μαζί τους διάφορα παιγνίδια και περιποιούμεθα τον κήπο.

Μερικές φορές καλούμε στο σπίτι μας συγγενείς και φίλους και διασκεδάζομε όλοι μαζί.

Το καλοκαίρι πηγαίνομε τακτικά στη θάλασσα. Έκει κολυπάμε. Παίζομε στην άμμο. Χαιρόμεθα το δροσερό νερό της θάλασσας. Κάνομε ήλιοθεραπεία και βαρκάδα.

Τί γέλια και τί χαρές ακούονται τότε !

"Όσα παιδιά δεν ξαίρουν κολύμπι, φροντίζουν να μάθουν, γιατί είναι πολύ υγιεινό και ευχάριστο.

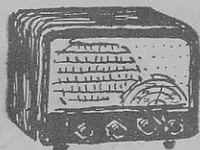
Μάθημα 54

Πώς ψυχαγωγούμεθα στο σχολείο μας

Στο σχολείο μας ψυχαγωγούμεθα πρώτα-πρώτα με τὰ μαθήματα τῆς Ὡδικῆς καὶ τῆς Γυμναστικῆς.

Μὲ τί χαρὰ κάι ομε Ὡδική! Ἡ δασκάλια μᾶς μαθαίνει ὠραῖα τραγούδια.

Τραγούδια ἀκόμη μαθαίνομε καὶ μὲ τὸ γραμμόφωνο τοῦ σχολείου μας. Ἔχομε ἀρκετὲς πλάκες μὲ παιδικὰ τραγούδια.

Ἄλλὰ καὶ ἡ Γυμναστικὴ μᾶς εὐχαριστεῖ. Κάνομε διάφορες ἀσκήσεις καὶ παίζομε ὁμαδικὰ παιγνίδια.

Ὅταν μεγαλώσωμε, θὰ μάθωμε καὶ

Ἑλληνικοὺς χορούς.

Ὅταν ἔχομε σιωπηρὲς ἐργασίες, διαβάζομε ὄμορφα παιδικὰ βιβλία, πού τὰ παίρνομε ἀπὸ τὴ βιβλιοθήκη τῆς τάξεώς μας.

Ἐνα ἀπόγευμα κάθε ἐβδομάδα, ἂν ὁ καιρὸς εἶναι καλός, πηγαίνομε **περίπατο**. Ἄλλοτε πηγαίνομε **ἐκδρομὴ** ὅλη τὴν ἡμέρα στὴν ἐξοχὴ ἢ σ' ἓνα χωριό. Πόσο εὐχάριστα περιᾶμε ἐκεῖ!

Διασκεδάζομε ἀκόμη καὶ στὶς **σχολικὲς ἐορτές**.

Ἐνα ἀπόγευμα κάθε μῆνα χαιρόμεθα καὶ γελάμε στὴν **ἐορτὴ τοῦ παραμυθιοῦ**. Τὰ μεγάλα παιδιά, γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν ἐμᾶς τὰ μικρά, μᾶς διηγοῦνται παραμύθια. Μᾶς τραγουδοῦν χαρούμενα τραγούδια. Μᾶς ἀπαγγέλλουν ρυθμικὰ ποιήματα. Μᾶς λέγουν αἰνίγματα καὶ μᾶς παίζουν κωμωδίες. Μερικὰ ντύνονται ἄνιοι, χιονάτες, κοκκίνοσκυφίτσες κ. ἄ.

Τί γέλια κάνομε τότε!

Ψυχαγωγούμεθα ἀκόμη μὲ τὸ ραδιόφωνο καὶ τὸν κινηματογράφο τοῦ σχολείου μας. Ἀκοῦμε **τὴν ὥρα τοῦ παιδιοῦ** καὶ βλέπομε ὠραῖες παιδικὲς ταινίες.

Μάθημα 55

Ἀνάπαυσις καὶ ὕπνος

Ἡ **Ἀνάπαυσις** λέγεται τὸ ξεκούρασμα, ἡ διακοπὴ τῆς ἐργασίας. Μὲ τὴν ἀνάπαυσι καταπολεμοῦμε τὴν κούρασι, ποὺ αἰσθανόμεθα, ὅταν δουλεύουμε συνέχεια μὲ τὸ σῶμα ἢ μὲ τὸ μυαλό μας.

Ἐὰν κανεῖς ἐργασθῆ πολλὰς ὥρες, χωρὶς διακοπὴν, αἰσθάνεται ἀδιαθεσία. Ἐὰν αὐτὸ συνεχισθῆ πολλὰς ἡμέρας, θ' ἀρρωστήσῃ. Θὰ πάθῃ **ὑπερκόπωση**.

Στὰ παιδιὰ ἡ ἀνάπαυσις εἶναι πιὸ ἀναγκαία ἀπὸ τοὺς μεγάλους. Γι' αὐτὸ γίνονται διακοπὲς τῶν μαθημάτων τῶν σχολείων τρεῖς μῆνες τὸ καλοκαίρι, 15 ἡμέρες τὰ Χριστούγεννα, 15 τὸ Πάσχα καὶ τὶς Κυριακὲς.

Ἐπίσης, γιὰ ν' ἀναπαύωνται τὰ παιδιὰ, γίνεται διάλειμμα ὀλίγων λεπτῶν ὕστερα ἀπὸ μάθημα μιᾶς ὥρας.

Ἡ καλύτερη ὁμως ἀνάπαυσις γίνεται μὲ τὸν **ὑπνο**.

Ὑστερα ἀπὸ ἕναν ἡσυχον ὕπνον ξυπνᾷ κανεῖς φρέσκος, ξεκούραστος, μὲ ὄρεξι καὶ μὲ κέφι.

Πόσο ὕπνο χρειαζόμεθα; Τὰ παιδιὰ δέκα ὥρες. Οἱ μεγάλοι ὀκτώ. Κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ὑγιής, ἂν δὲν κοιμᾶται ἀρκετά.

Ποιὲς εἶναι οἱ ὑγιεινὲς συνήθειες τοῦ ὕπνου;

—Νὰ πλαγιαζόμε ἐνωρὶς καὶ νὰ σηκωνώμεθα ἐνωρὶς.

—Νὰ σηκωνώμεθα ἀμέσως τὸ πρωῖ, ὅταν ξυπνήσωμε.

—Τὸ βράδυ ἀφήνομε ἀνοικτὸ ἕνα παράθυρο στὴν κρεββατοκάμαρά μας, γιὰ νὰ μπαίνη καθαρὸς ἀέρας.

—Τὸ προσκέφαλό μας νὰ μὴν εἶναι πολὺ ὑψηλό, γιὰ νὰ μὴν καμπουριάζωμε.

—Νὰ κοιμώμεθα πάντοτε στὸ πλευρὸ καὶ ποτὲ ἀνάσκελα.

—Νὰ μὴ τρώγωμε πάρα πολὺ τὸ βράδυ, πρὶν κοιμηθοῦμε.

—Νὰ σκεπαζώμεθα μὲ μαλακὲς μάλλινες κουβέρτες, ζεστὲς, ἀλλὰ ἐλαφρὲς. Τὰ παπλώματα δὲν εἶναι ὑγιεινά.

—Νὰ κοιμώμεθα σὲ καθαρὸ κρεββάτι. Κάθε πρωῖ ἀερίζομε τὰ σκεπτάσματά μας καὶ μιὰ φορὰ τὴν [ἐβδομάδα ἀλλάζομε τὰ σενδόνια.

ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΑΣ

Μάθημα 56

Γιατί η οικογένειά μας χρειάζεται χρήματα

Έσοδα τῆς οικογενείας μας εἶναι τὰ χρήματα, πού κερδίζουν ὁ πατέρας καί τὰ ἄλλα μέλη τῆς ἀπὸ τὴν ἐργασία τους.

Έξοδα τῆς οικογενείας μας εἶναι τὰ χρήματα, πού ἐξοδεύουμε γιὰ τὶς διάφορες ἀνάγκες μας.

Ένοίκιο εἶναι τὰ χρήματα, πού δίνουμε στὸν ἰδιοκτήτη τοῦ σπιτιοῦ κάθε μῆνα, ὅταν μένωμε σὲ ξένο σπίτι.

Άποταμίευσις εἶναι τὰ χρήματα, πού καταθέτομε στὴν Τράπεζα ἢ στὸ Ταχυδρομικὸ Ταμιευτήριο γιὰ τὶς ἔκτακτες ἀνάγκες μας.

Ἡ οικογένειά μας χρειάζεται χρήματα γιὰ τὴν τροφή, τὰ ρούχα, τὰ παπούτσια, τὴν ὑγεία, τὴν ψυχαγωγία καί τὸ ἐνοίκιο τοῦ σπιτιοῦ μας, ἀν δὲν ἔχωμε ἰδικό μας.

Χρειαζόμεθα ὅμως χρήματα καί γιὰ τὶς **ἐκτακτες ἀνάγκες** μας. Ἡμπορεῖ ν' ἀρρωστήσῃ κανένας ἢ νὰ μείνῃ χωρὶς δουλειὰ ὁ πατέρας ἢ νὰ σπουδάξῃ ἓνα παιδί ἢ νὰ παντρευθῇ ἡ ἀδελφή μας.

Γι' αὐτὸ κάνουμε οἰκονομία. Ἐξοικονομοῦμε πάντοτε ὀλίγα χρήματα καί τὰ καταθέτομε στὴν Τράπεζα ἢ στὸ Ταχυδρομικὸ Ταμιευτήριο, γιὰ τὶς ἔκτακτες ἀνάγκες μας καί γιὰ νὰ κτίσωμε σπίτι, ἐὰν δὲν ἔχωμε ἰδικόν μας.

Πάντοτε φροντίζουμε, ὥστε τὰ ἐξοδα τῆς οικογενείας μας νὰ εἶναι ὀλιγώτερα ἀπὸ τὰ ἔσοδα. Ἔτσι μᾶς περισσεύουν ὀλίγα χρήματα καί δὲν ἀναγκαζόμεθα νὰ χρεωθοῦμε γιὰ τὶς ἔκτακτες ἀνάγκες μας.

Ὅταν δὲν μᾶς φθάνουν τὰ χρήματα, πού κερδίζουμε ἀπὸ τὴν ἐργασία μας, διαλέγομε καί ἀγοράζουμε τὰ πιὸ ἀπαραίτητα εἶδη.

Μάθημα 57

Πώς κερδίζει χρήματα η οικογένειά μας

Η οικογένειά μας κερδίζει χρήματα από την αδιάκοπη εργασία του πατέρα και των άλλων μελών της.

Μερικές μητέρες δουλεύουν, όπως ο πατέρας. Είναι δασκάλες, υπάλληλοι, εργάτριες, νοσοκόμες, δακτυλογράφοι κλπ.

Στά χωριά οι μητέρες βοηθούν τον πατέρα σ' όλες τις αγροτικές ασχολίες. Άλλα και τα μεγάλα παιδιά κάνουν πολλές δουλειές μετά το μάθημα. Βόσκουν τα πρόβατα. Ποτίζουν τα ζώα. Άρμαθιάζουν καπνό. Φέρνουν ξύλα από το δάσος. Πηγαίνουν το φαγητό του πατέρα στο χωράφι κλπ.

Για να βοηθήσουμε κι εμείς στην οικονομία της οικογένειάς μας και στην αύξηση των εσόδων της, δεν καταστρέφουμε τα παιχνίδια, τα ρούχα και τα βιβλία μας. Δεν χάνουμε τα πράγματά μας και βοηθούμε την οικογένειά μας στις εργασίες της.

Στις πόλεις μερικά παιδιά πτωχών οικογενειών εργάζονται και πηγαίνουν στα νυκτερινά Δημοτικά σχολεία.

Όλοι μας πρέπει να ενδιαφερόμεθα για την αύξηση των εισοδημάτων της οικογενείας μας.

Μάθημα 58

8η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ

Τὰ μέσα ἐπικοινωνίας

Πολλές φορές χρειάζεται να συνεννοηθούμε με άλλους γνωστούς ή αγνώστους ανθρώπους, που μένουν μακριά μας. Τότε χρησιμοποιούμε τα μέσα ἐπικοινωνίας.

Τὰ μέσα ἐπικοινωνίας είναι δέκα : ή ἐπιστολή, ή εικόνα (κάρτ - ποστάλ), ή ἐφημερίδα, τὸ περιοδικό, τὸ τηλεγράφημα, τὸ τηλεφώνημα, ὁ κινηματογράφος, τὸ ραδιόφωνο καὶ τὸ γραμμόφωνο.

Στις διάφορες περιστάσεις χρησιμοποιούμε τὸ κατάλληλο μέσο ἐπικοινωνίας.

Ἐπιστολή γράφομε, ὅταν θέλωμε νὰ συνεννοηθούμε μ' ἕναν γιὰ διάφορα ζητήματα ἢ νὰ τὸν πληροφορήσωμε κάτι.

Ἐνα χαρτί καθαρό καὶ ἀτσαλάκωτο εἶναι ὅ,τι χρειάζεται γιὰ μιὰ ἐπιστολή.

Ἡ ἐπιστολή πρέπει νὰ εἶναι καλογραμμένη καὶ νὰ ἔχη μικρὸ περιθώριο. Τὶς ἐπιστολὲς τὶς ρίχνομε στὸ **γραμματοκιβώτιο τοῦ Ταχυδρομείου.**

Πρέπει νὰ σεβώμεθα πάντα τὶς ἐπιστολὲς τῶν ἄλλων. Γι' αὐτὸ ποτὲ δὲν τὶς ἀνοίγομε. Οὔτε τὶς διαβάζομε.

Στις ἑορτὲς στέλνομε τὶς εὐχές μας (Χρόνια πολλά, Καλὸ Πάσχα κλπ.) μὲ **εἰκόνες** (κάρτ - ποστάλ) ἢ μὲ **ἐπισκεπτήρια.**

Στις **ἐφημερίδες** διαβάζομε τὰ νέα ὄλου τοῦ κόσμου.

Στὰ **βιβλία** καὶ στὰ **περιοδικὰ** διαβάζομε διηγήματα, ἱστορίες, συμβουλές, ποιήματα καὶ πολλὰ ἄλλα χρήσιμα πράγματα. Ὑπάρχουν διαφόρων εἰδῶν βιβλία: ἀναγνωστικά, παιδικὰ, διδασκτικά, ἐπιστημονικά κ. ἄ. **Ἡ Πατριδογνωσία εἶναι ἕνα πολὺ χρήσιμο διδασκτικὸ βιβλίο γιὰ τὰ παιδιά.**

Μάθημα 59

**Τὸ τηλεγράφημα, τὸ τηλεφώνημα, ὁ κινηματογράφος,
τὸ ραδιόφωνο καὶ τὸ γραμμόφωνο**

Μερικὲς φορές εἶναι ἀνάγκη νὰ πληροφορησώμε ἕναν πολὺ γρήγορα γιὰ μιὰ εἰδησι. Τότε τοῦ στέλλομε **τηλεγράφημα**.

Ἄφου γράψωμε τὸ τηλεγράφημα μὲ ὀλίγες λέξεις, τὸ δίνομε στὸ **Τηλεγραφεῖο**.

Τηλεφώνημα ἢ τηλεφωνικὴ συνδιάλεξι κάνομε, ὅταν θέλωμε νὰ συνεννοηθοῦμε μ' ἕναν προφορικά.

Τὸ τηλέφωνο μᾶς βοηθεῖ νὰ τελειώνωμε σύντομα τὶς ὑποθέσεις μας, ἐνῶ ἄλλοτε ἐχρειάζόμεθα ἄρκετὲς ὥρες ἢ καὶ ἡμέρες. Γι' αὐτὸ μᾶς εἶναι πολὺ ἀναγκαῖο.

“Ὅταν τηλεφωνοῦμε, φερόμεθα εὐγενικά.

—Μόλις κτυπήσῃ τὸ τηλέφωνο τοῦ σπιτιοῦ μας, σηκώνομε ἀμέσως τὸ ἀκουστικὸ καὶ λέγομε τὸ ὄνομα μας ἢ τὸ ὄνομα τοῦ σπιτιοῦ μας.

—Στὶς συνδιαλέξεις μας εἴμεθα σύντομοι καὶ μιλάμε μὲ χαμηλὴ καὶ καθαρὴ φωνή, γιατί ἔτσι ὁ ἦχος μεταδίδεται καλύτερα.

—Ποτὲ δὲν παρακολουθοῦμε τὶς συνδιαλέξεις τῶν ἄλλων.

—Ὅταν κάνομε λάθος στὸν ἀριθμὸ, ζητᾶμε συγγνώμη.

Μὲ τὸν **κινηματογράφο** ψυχαγωγούμεθα καὶ μαθαίνομε πολλὲς χρήσιμες γνώσεις.

Στὸ **ραδιόφωνο** ἀκοῦμε μουσικὴ, τραγούδια, εἰδήσεις, τὴ Θεία Λειτουργία, ἱστορίες, παραμύθια καὶ πολλὰ ἄλλα ὠφέλιμα πράγματα. Στὸ **γραμμόφωνο** ἀκοῦμε τραγούδια.

Τί καλὰ θὰ ἦταν, ἂν εἶχαν ὅλα τὰ σχολεῖα κινηματογράφο, ραδιόφωνο καὶ γραμμόφωνο!

Τ Ο Κ Α Λ Ο Κ Α Ι Ρ Ι

(Ίουνιος - Ίούλιος - Αύγουστος)

Μάθημα 60

Ο καιρός και η φύσις κατά τὸ καλοκαίρι

Ο καιρὸς ἄλλαξε πολὺ. Κάνει ἀνυπόφορη ζέστη. Καταγάλανος εἶναι τὴν ἡμέρα ὁ οὐρανός. Γεμάτος ἀστρα τὴ νύκτα.

Οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου πέφτουν ὀλόισα στὴ γῆ καὶ ζεσταίνουν πολὺ. Σπάνια ἔχομε βροχή.

Ζεράθηκαν οἱ πρασινάδες τῆς ἀνοίξεως. Κιτρίνισαν τὰ λειβάδια. Ὁρίμασαν οἱ καρποί. Τὰ σιτηρὰ εἶναι ἔτοιμα γιὰ θέρισμα καὶ ἀλώνισμα. Ὁ τζίτζικας ὥρες ἀτέλειωτες τραγουδάει τὸ μονότονο τραγούδι του. Χαίρεται τὴ ζέστη τοῦ καλοκαιριοῦ.

Τραγουδοῦν καὶ τὰ βατράχια τὴ νύκτα στὰ ποτάμια, στὶς λίμνες καὶ στοὺς βάλτους.

Σνὸ τέλος Ἰουνίου τελειώνουν καὶ τὰ μαθήματα. Θὰ κάνωμε ἐξετάσεις καὶ θὰ πάρωμε τὰ ἐνδεικτικὰ μας. Ὅστερα θὰ ἔχωμε τρεῖς μῆνες διακοπές. Θὰ ξεκουρασθοῦμε γιὰ καλὰ.

Μάθημα 61

Ἀσχολίες τῶν κατοίκων τὸ καλοκαίρι

Οἱ γεωργοὶ τὸ καλοκαίρι θερίζουν καὶ ἀλωνίζουν τὰ σιτηρὰ τους. Μαζεύουν τὰ ὄσπρια καὶ τὸ βαμβάκι. Σκαλίζουν τοὺς ὀρυζῶνες. Μαζεύουν καὶ ἀρμαθιάζουν τὰ καπνὰ.

Οἱ κηπουροὶ βγάζουν τὴν πατάτα, τὰ κρεμμύδια καὶ τὰ σκόρδα. Μεταφυτεύουν σὲ βραγιές πράσσο, σέλινο, λάχανο καὶ κουνουπίδι. Σπέρνουν σὲ σπορεῖο φασόλι, κολοκύθι, καρότο, ἀντίδι, ραπάνι, κάρδαμο, ρόκα, κουνουπίδι, λάχανο, σπανάκι, μαρούλι καὶ πατζάρια. Σκαλίζουν, ποτίζουν καὶ βοτανίζουν τὰ λαχανικὰ τους.

Οἱ δενδροκόμοι κρεμοῦν στὶς συκιές ἀρνοῦς. Μαζεύουν τὰ ὄριμα φρούτα. Καταπολεμοῦν τὶς ἀσθένειες τῶν δένδρων.

Στὶς πόλεις οἱ κάτοικοι δουλεύουν καὶ τὸ καλοκαίρι στὰ ἐργοστάσια, τὰ καταστήματα, τὶς βιοτεχνίες, τὰ γραφεῖα, τὶς δημόσιες ὑπηρεσίες.

Πολλοὶ φεύγουν γιὰ παραθερισμό. Γεμίζουν κόσμο οἱ ἀκρογιαλιές καὶ τὰ βουνά.

Τὶ λέγουν γιὰ τοὺς μῆνες τοῦ καλοκαιριοῦ

1. Κόττα πῆτα τὸ Γεννάρη
καὶ παπὶ τὸν Ἀλωνάρη.
2. Μὴ σὲ γελάσῃ ὁ βάτραχος
ἢ τὸ χελινοδάκι.
Ἐὰν δὲν λαλήσῃ τζίτζικας,
δὲν εἶν' καλοκαιράκι.
3. Ζέστες τῷ Ἀλωνάρη,
εὐτυχία ὅλο τὸ χρόνο.
4. Κάθε πρᾶγμα στὸν καιρὸ του
κι ὁ κολιὸς τὸν Αὔγουστο.

Μάθημα 62

Έορτές, ἥθη καὶ ἔθιμα τοῦ καλοκαιριοῦ

Οἱ κυριώτερες ἑορτὲς τοῦ καλοκαιριοῦ εἶναι οἱ ἐξῆς 4 :

1. Στις 29 Ἰουνίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.
Ἐορτάζει καὶ ὁ βασιλιάς μας Παῦλος.
2. Στις 30 Ἰουνίου τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων.
3. Στις 6 Αὐγούστου ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος.
4. Στις 15 Αὐγούστου ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.

Σήμερα στὴ Δευτέρα τάξι τὰ παιδιὰ ἔκαναν συζήτησι γιὰ τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τοῦ καλοκαιριοῦ, ποῦ ἔχει ὁ τόπος τους.

Σὲ μερικὰ μέρη τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Κλείδωνα, ποῦ ἑορτάζεται στις 24 Ἰουνίου, τὸν λέγουν καὶ Μελαῖ, ἐπειδὴ τὴν ἡμέρα αὐτὴ πρωτοβγάζουν μέλι ἀπὸ τὶς κυψέλες. Τὸ βράδυ ἀνάβουν φωτιὲς στοὺς δρόμους καὶ τὶς πηδοῦν.

ΛΥΣΕΙΣ ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ

1. Τὰ γράμματα.	7. Τὸ καρῦδι	13. Τὸ λαδοκάνδηλο
2. Τὰ γράμματα.	8. Ἡ ἐλιά.	14. Τὸ καράβι.
3. Ἡ σκοῦπα.	9. Τὸ κρεμμύδι.	15. Τὸ ποδήλατο.
4. Τὸ μυαλό.	10. Τὸ καρότο.	16. Τὸ χιόνι.
5. Τὸ ἔτος, οἱ μῆνες
καὶ οἱ ἡμέρες.	11. Τὸ ραπάνι.	17. Ἡ φωτιά
6. Ἀμπέλι, σταφύλι, μεθυσμένος.	12. Ἡ καμπάνα.	18. Ἡ φωτιά.

ΖΗΤΗΣΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΤΑΞΙ

Δ. ΚΩΤΣΙΡΑ - Δ. ΜΑΓΟΥ

- 1) ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΕ 60 ΜΑΘΗΜΑΤΑ
- 2) ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΣΕ 60 ΜΑΘΗΜΑΤΑ
- 3) ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΣΕ 70 ΜΑΘΗΜΑΤΑ

024000018126